

Filozofická fakulta Univerzity Palackého

**Analýza překladatelských strategií Veroniky
Volhejnové**

(bakalářská práce)

Olomouc 2020

Pavčina Wünschová

**Filozofická fakulta Univerzity Palackého
Katedra anglistiky a amerikanistiky**

**Analýza překladatelských strategií Veroniky
Volhejnové**

**Analysis of Veronika Volhejnová's Translation
Strategies**

(bakalářská práce)

Autor: Pavlína Wünschová

Studijní obor: Angličtina se zaměřením na komunitní tlumočení a překlad

Vedoucí práce: Mgr. Jitka Zehnalová, Dr.

Olomouc 2020

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla úplný seznam citované a použité literatury.

V Olomouci dne

vlastnoruční podpis

Poděkování:

Chtěla bych poděkovat vedoucí své práce Mgr. Jitce Zehnalové, Dr. za odborné vedení, cenné rady a trpělivost a své rodině za neustálou oporu.

Anotace

Autor:	Pavína Wünschová
Název česky:	Analýza překladatelských strategií Veroniky Volhejnové
Název anglicky:	Analysis of Veronika Volhejnová's Translation Strategies
Vedoucí práce:	Mgr. Jitka Zehnalová, Dr
Počet stran:	73
Počet znaků:	62 413

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou překladatelského stylu, což je koncept, kterému dodnes nebyla v oboru translatologie věnována dostatečná pozornost a jehož existence nebyla dosud prokázána. Proto jsem se rozhodla prozkoumat překladatelské strategie uznávané překladatelky Veroniky Volhejnové použité v rámci třech přeložených knih žánru *young adult*. Ústřední částí práce je tedy komparativní analýza těchto knih, na jejíž základě se pokusím překladatelčiny strategie generalizovat, najít mezi nimi vzorec a rozluštit podnět, který překladatelku k jednotlivým rozhodnutím vede. Teoretický rámec práce tvoří představení chápání pojmu překladatelského stylu, potažmo překladatelských strategií, různými významnými osobnostmi translatologie. Práce poslouží jako důkaz pro potvrzení či vyvrácení existence překladatelského stylu.

Klíčová slova: překladatelský styl, překladatelské strategie, komparativní analýza, literární překlad, literatura *young adult*

Annotation

This thesis concerns the style of a translator—a concept which has not been properly investigated and the existence of which has not been confirmed to this day. Therefore, I decided to analyse translation strategies of a renowned translator Veronika Volhejnová used in three translated books belonging to the genre of young adult. The basis of the thesis is formed by a comparative analysis of these books which will help me to generalize the translator's strategies, find a pattern between them and decode her motivation for the individual choices. The theoretical framework introduces interpretation of the translator style and translation strategies by various translatologists. The thesis will serve as evidence to either confirm or refute the existence of translator style.

Key words: translator style, translation strategies, comparative analysis, literary translation, young adult literature

Seznam použitých zkratk

VT	výchozí text
CT	cílový text
CJ	cílový jazyk
YA	literatura <i>young adult</i>
Hvězdy	dílo <i>Hvězdy nám nepřály</i>
Slunce	dílo <i>Dám ti slunce</i>
Nebe	dílo <i>Nebe je všude</i>
Stars	dílo <i>The Fault in Our Stars</i>
Sun	dílo <i>I'll Give You the Sun</i>
Sky	dílo <i>The Sky Is Everywhere</i>
AH	absolutní hodnoty
RH	relativní hodnoty

Obsah

Anotace.....	5
Seznam použitých zkratek.....	7
Obsah.....	8
Úvod.....	10
1 Překladatelský styl	12
1.1 Mona Bakerová	12
1.2 Jiří Levý.....	13
1.3 Anton Popovič.....	14
1.4 Gabriela Saldanhaová.....	14
2 Analyzovaná díla a jejich autoři	15
2.1 Literatura <i>young adult</i>	15
2.2 John Green.....	17
2.2.1 <i>Hvězdy nám nepřály</i>	17
2.3 Jandy Nelsonová	19
2.3.1 <i>Nebe je všude</i>	19
2.3.2 <i>Dám ti slunce</i>	20
2.4 Veronika Volhejnová	21
3 Metodologie.....	22
3.1 Komparativní analýza celého textu	26
3.2 Komparativní analýza 10% vzorku	27
4 Praktická část	29
4.1 Komparativní analýza: celý text, formální indikátory.....	29
4.1.1 Vlastní jména, přezdívký	29
4.1.2 Jednotky.....	31
4.2 Komparativní analýza: 10% vzorek	32
4.2.1 Odstavce	32
4.2.1.1 Závěr	35
4.2.2 Věty	36
4.2.2.1 Závěr	40
4.2.3 Kurzíva	40
4.2.3.1 Závěr	44
4.2.4 Interpunkce	44

4.2.4.1	Závěr	45
4.2.5	Překlad uvozujícího slovesa <i>say</i>	45
4.2.5.1	Závěr	46
4.2.6	Příznakovost	47
4.2.7	Reálie	48
4.2.8	Další postupy	49
4.2.8.1	Závěr	51
	Závěr.....	52
	Příloha	55
	Summary	66
	Zdroje	68
	Primární literatura	68
	Sekundární literatura	69
	Seznam tabulek a grafů	72
	Grafy.....	72
	Tabulky.....	72

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou překladatelského stylu. Jak upozorňuje Bakerová (2000, s. 244–255), překlad je již tradičně vnímán pouze jako neoriginální činnost, kde je překladatel jen jakýmsi převodníkem mezi jazykem a stylem VT a CT, zůstává neviditelný, podle přetrvávajících tendencí by neměl mít vlastní styl. Tato premisa je rozebírána například v díle *The Translator's Voice in Translated Narrative* od Hermanse (1996), kde je však pozornost kladena především na příklady, kdy překladatel vystupuje ze stínu pouze tím, že k textu přidává vlastní překladatelskou poznámku (Bakerová, 2000, s. 245).

Vyvstává tedy otázka, zda pojem „překladatelský styl“ vůbec existuje. Mona Bakerová tento styl chápe jako jakýsi „otisk prstu, který se projevuje jak v jazykové, tak mimojazykové rovině“ (2000, s. 245)¹. Při analýze takového stylu je tedy třeba zaměřovat se na typický způsob vyjadřování překladatele, na jeho jazykové zvyky a charakteristické použití jazyka, z čehož lze potažmo vyvodit jeho konsistentní specifické strategie (tamtéž, s. 245). Je tedy zřejmé, že jde o snahu nalézt určitý vzorec, který by nám dokázal potvrdit, že „překladatelský styl“ je relevantní, platný pojem. Kromě toho je však také nutné proniknout za samotný text a pokusit se dešifrovat motivaci překladatele a najít souvislost mezi jeho volbami a jeho socio-kulturním zázemím.

Ve své bakalářské práci jsem se zaměřila na Veroniku Volhejnovou a na její překlady soudobé *young adult* literatury, konkrétně na díla od Johna Greena *The Fault In Our Stars* a od Jandy Nelsonové *I'll Give You the Sun* a *The Sky Is Everywhere*. Na základě komparativní analýzy těchto tří knih se budu snažit odhalit překladatelské strategie Volhejnové, prozkoumat, proč se k těmto

¹ Pokud není uvedeno jinak, jedná se o vlastní překlad. Originální znění: „I understand style as a kind of thumb-print that is expressed in a range of linguistic—as well as non-linguistic—features.“

strategiím uchyluje a nakolik jsou tyto podněty ovlivněny subjektivně. To mi následně pomůže vyvrátit či potvrdit existenci překladatelského stylu.

Jak již název napovídá, literatura *young adult* je určena pro mladé dospělé. Tento žánr se vyvíjí už od 19. století a v posledních letech se stal značně populárním, především kvůli tomu, že zobrazuje kontroverzní témata aktuální v soudobé společnosti, jakými jsou například xenofobie, deprese, chudoba či sexuální orientace (Glasgowová, 2001, s. 54–55). Díky těmto knihám dospívající rozvíjí svou uvědomělost, vnímavost a empatii a snáze si poradí s vlastními problémy.

Má tři vybraná díla spojuje motiv velké lásky, smrti blízké osoby, znovunalezení smyslu života, všechna kladou důraz na umění a hojně využívají metafor. Oba spisovatelé jsou současní, známí autoři pocházející ze Spojených států.

V teoretické části nejprve nastíním problematiku překladatelského stylu, a to z pohledu jak „domácích“ translatoLOGŮ, tak i z pohledu zahraničních odborníků. Ve zbývajících částech jednotlivá díla popíšu, představím jejich autory i překladatelku a v praktické části se zaměřím na samotný rozbor a prezentaci získaných výsledků.

Pro analýzu jsem vybrala několik proměnných, které berou v potaz změny formální i významové.

V první řadě se zaměřuji na změny formální, tzn. zda a případně jak překladatelka mění délku textu. Mezi další proměnné patří například práce s hranicemi odstavců a vět, změna interpunkčních znamének či převod reálií. Významná část je věnována překladu sloves uvozujících přímou řeč. Jak tvrdí Hopkinson (2008, s. 89), slovesa v češtině jsou často explicitnější, v angličtině dochází ke generalizaci a významové složky jsou vyvozovány z kontextu. Jedná se například právě o slovesa uvozující přímou řeč, která jsou v angličtině shrnutá slovem *say*, na něž jsem se právě ve své analýze zaměřila.

Na základě rozboru těchto proměnných zodpovím následující výzkumné otázky:

1. Jsou strategie Volhejnové konzistentní v rámci jednotlivých knih?
2. Jsou strategie Volhejnové konzistentní napříč všemi knihami?
3. Pokud ano, lze z těchto strategií definovat její překladatelský styl a tím existenci tohoto konceptu potvrdit?

1 Překladatelský styl

Překladatelský styl je v translatologii relativně nový a dosud neprobádaný pojem, kterému se zatím v mezinárodním měřítku věnovalo pouze málo pozornosti a jehož existence nebyla doposud potvrzena. Mnohé osobnosti překladačství se o něm ve svých odborných dílech v rozdílné míře zmiňují. Ve výsledku se vždy jedná o jakýsi vzorec odchylek či posunů překladače od VT, které překladač činí konzistentně a nezávisle na originále. Je tedy potřeba se zaměřit na překladačovy postupy, neboli strategie, a zkoumat, zda se jich drží konzistentně napříč více díly.

Protože se tedy jedná o nepotvrzený koncept, předpokládám jeho existenci hypoteticky a teprve analýza překladačských strategií jeho existenci u Volhejnové potvrdí nebo vyvrátí.

1.1 Mona Bakerová

Svou práci opírám o poznatky Bakerové, která problematiku nastiňuje ve svém díle *Towards a Methodology for Investigating the Style of a Literary Translator* (2000), kde se také snaží přijít s metodologií, která by tento koncept dokázala zkoumat.

Jak již bylo řečeno, překladačskému stylu se v mezinárodním měřítku zatím nevěnovala patřičná pozornost. Náznaky můžeme spatřovat například v díle *The Translator's Voice in Translated Narrative* od Hermansa (1996), který však individualitu překladače spatřuje pouze v přidaných překladačských poznámkách (Bakerová, 2000, s. 245).

Dosavadní rozbor stylu se navíc soustředil pouze na postavu autora, na prostředí textu či na historickou éru, což Bakerová (2000, s. 243–244) zdůvodňuje tím, že překlad nikdy nebyl vnímán jako kreativní činnost, nýbrž byl spatřován pouze jako snaha reprodukovat styl originálního textu. Je však jasné, že toto vnímání není přesné a v textu se vždy do jisté míry odráží překladačova vlastní

specifičnost, vlastní „styl“ – Bakerová tuto skutečnost přirovnává k otisku prstu, který překladatel v textu zanechává – přičemž styl lze v tomto okamžiku definovat jako „volby, mezi kterými existuje vzorec napříč všemi jazykovými úrovněmi“² (tamtéž, s. 242–244). Překladatelský styl lze tedy chápat jako soubor odchylek, změn či vzorců, které se projevují při porovnání překladu s VT, přičemž je důležité brát v potaz i sociální a kulturní pozadí překladatele.

1.2 Jiří Levý

Zatímco na mezinárodní scéně stojí překladatelský styl spíše v pozadí, „domácí“ translologie tomuto konceptu pozornost věnuje.

Levý (2012, s. 45–46) zdůrazňuje myšlenkový a estetický obsah díla – právě jeho přenos je hlavním cílem překladatele – a dále staví do popředí fakt, že překladatel je v první řadě čtenář a jakožto čtenář vytváří i čtenářskou konkretizaci, tedy vnímá dílo určitým, subjektivním způsobem. Již zde je tedy zřejmé, že překladatel dílo v podstatě utváří ještě před samotným překladem. Je však důležité, aby překladatel dílo poznal především objektivně. Tři fáze překladatelovy práce se podle Levého (2012, s. 50) skládají z pochopení, interpretování a přestylizování předlohy. Aby byla interpretace správná, je třeba si zvolit správnou překladatelskou koncepci, která vychází z interpretačního stanoviska, které musí brát v potaz hlavní rysy díla a objektivní skutečnosti – nesmí tedy docházet ke vztahovačnosti, překladatel by měl od díla mít odstup a potlačit subjektivní zásahy (tamtéž, s. 57–58).

Levý (tamtéž, s. 88) dále překlad charakterizuje jako podvojný, smíšený útvar, ve kterém se prolínají dvě formy – těmi jsou originál na straně jedné a rysy přidané překladatelem na straně druhé. Mezi těmito dvěma strukturami dochází k rozporům, které musí překladatel co nejvíce usměrnit a vyrovnávat (tamtéž, 2012, s. 89). Levý mimo jiné upozorňuje (tamtéž, s. 181), že analyzovat překlad je obtížné, neboť můžeme zkoumat jen jazykový výraz, který byl navíc ještě upraven

² „... patterned choices across all linguistic levels.“

například editorem. Překlad dále vymezuje jako projev překladatelovy tvůrčí individuality, podle kterého se dá zkoumat překladatelský styl a překladatelova interpretace díla (tamtéž, s. 33).

Levý (tamtéž, s. 185) tvrdí, že každý překladatel textu přidává nebo ubírá určité hodnoty a tyto odchylky nám mohou prozradit více o jeho postupech neboli strategiích. Je zde tedy vidět tendence vyslovení definice překladatelského stylu.

1.3 Anton Popovič

I dílo slovenského teoretika přináší v této oblasti mnoho poznatků. Popovič (1975, s. 39) zdůrazňuje, že aby překladatel originál správně vystihl, interpretoval a přestylizoval, musí se nejprve ponořit do literárního procesu, kterým VT vznikl. Také upozorňuje, že původní autor má oproti překladateli daleko širší možnosti a že překladatel je ve výběru prostředků značně omezen (1975, s. 51). Dále dodává, že překlad je pokusem o nové řešení originálu a vyvolává ve svých čtenářích určité příznaky, které vedou k přesvědčení, že překlad je samostatný, autonomní žánr (tamtéž, s. 59). Tuto skutečnost však dává do kontrastu s definicí, která styl charakterizuje jako „... záměrn[ý] výběr jazykových a tematických prostředků“ (tamtéž, s. 60). Podle Popoviče (tamtéž, s. 132) dochází v překladu ke dvěma typům posunům – a to k posunům konstitučním, tedy nevyhnutelným, a posunům individuálním, které tvoří „překladatelovu poetiku“. Ta ve své podstatě odpovídá definici překladatelského stylu, neboť Popovič (tamtéž, s. 132) ji chápe jako systém odchylek překladatele od VT či jako stylistické postoje, které překladatel zaujímá vůči stylu VT a které vyjadřují jeho jedinečný výrazový kód.

1.4 Gabriela Saldanhaová

Další dílo, ze kterého vycházím, je příspěvek Gabriely Saldanhaové *Translator Style* (2011), kde se autorka stejně jako Popovič a Levý zaměřuje na odchylky od VT, ale na rozdíl od nich zdůrazňuje kontext překladatele, čímž následuje příkladu výše zmíněné Bakerové.

Saldanhaová (2011, s. 26) hned na začátku uvádí, že translologie se doposud soustřeďovala na styl překladu, nikoli na styl překladatele. Je důležité brát v potaz, že ačkoli se překladatelský styl soustředí na jedinečnost, jedná se o jedinečnost napříč několika překlady navzdory rozdílnostem ve výchozích textech

a při jeho rozboru jde především o schopnost pohlížet na text jako na vyšší celek a kromě vlastností VT brát v potaz i mimotextové vlastnosti a především jde o snahu nalézt motivaci překladatele, která stojí za provedenými volbami (Saldanhaová, 2011, s. 27–28).

Autorka adaptuje Shortovu (1996, citováno podle Saldanhaové 2011) definici stylu na definici překladatelského stylu, která v její úpravě styl definuje jako „... ‚způsob překládání‘, který odlišuje práci překladatele od jiných překladatelů a který se shoduje napříč různými překlady stejného překladatele“³ (tamtéž, s. 28). Jak již bylo řečeno, jedná se tedy o určitý vzorec, který je podmíněn funkcí překladu a především překladatelovým socio-kulturním kontextem a ideologií (tamtéž, s. 30).

2 Analyzovaná díla a jejich autoři

Protože překladatelský styl nesouvisí pouze s výběrem jazykových prostředků překladatele, ale je také důležité brát v potaz další souvislosti, považují za stěžejní představit jak rozebírané knihy, tak jejich autory, a v neposlední řadě samotnou překladatelku.

2.1 Literatura *young adult*

Všechny mé vybrané knihy spadají do žánru *young adult*, neboli literatury určené pro mladé dospělé, proto tuto část věnuji definici tohoto termínu.

Stricklandová (2013) ve svém článku uvádí, že název žánru byl ustanoven asociací *Young Adult Library Services Association* v 60. letech minulého století a původně byl vymezen pro čtenáře od 12 do 18 let. Příkladem raného díla tohoto žánru je kniha *The Outsiders* od autora S. E. Hinton. To posloužilo jako jakýsi odrazový můstek pro další autory, kteří v té době začínají psát o problémech náctiletých s větší dávkou realismu a upřímnosti. Z velmi užívaných témat jako

³ „... ‚way of translating‘ which distinguishes one translator’s work from that of others, and is felt to be recognisable across a range of translations by the same translator.“

rozvod či užívání drog se postupně vyvinula celá škála subžánrů. Tento přechod podle Stricklandové perfektně ilustrují 90. léta, kdy J. K. Rowlingová vydává Harryho Pottera, čímž se *young adult* rozrůstá o nové žánry – mimo žánru fantasy je to také sci-fi, dystopie či romance. Následují úspěšné upírské ságy (např. *Stmívání* od Stephenie Meyerové) či dystopické *Hladové hry* od Suzanne Collinsové. Témata nadpřirozena a futurismu jsou i v dnešní době u mladých dospělých velmi oblíbená, neboť v rozdílu mezi „normálním“ a jiným světem vidí obdobu dvou světů, mezi kterými jsou sami uvězněni – mezi světem dětství a dospělostí (Stricklandová, 2013).

V současné době se věková hranice posunula a *young adult* čtou i lidé starší 18 let. Knihy se často věnují diskutabilním tématům moderní společnosti, jako je sexuální orientace, rasismus, ale i klasickým, nadčasovým tématům, jako je smrt, velká láska, přátelství, sexualita, vlastní identita nebo rodina.

Kossová (2009) uvádí, že typickými rysy takových knih je vyprávění v první osobě v podobě dospívajícího vypravěče, často je ale vypravěčů a tedy i příběhových linií více. Hlavní postava se obvykle nachází v tíživé situaci, kterou lze překonat pouze vlastní vnitřní proměnou a změnou vlastního přístupu. S rozvojem technologií a změnami ve společnosti čelí dospívající v dnešní době odlišným a jiným způsobem krutějším problémům, než jak tomu bylo například v minulém století, kvůli čemuž dospívají dříve (Kossová, 2009).

I díky tomu se stal žánr takto populární – čtenáři, kteří čelí podobným problémům jako hlavní postava, se s ní mohou zpodobnit a snáze se se svými problémy vypořádat, popřípadě jim kniha poskytne jiný úhel pohledu.

Dalším přínosem tohoto žánru je fakt, že zvyšuje povědomí dospívajících o vážných problémech, se kterými se buď sami potýkají nebo s nimi přicházejí do styku.

Stricklandová (2013) podtrhuje, že autoři *young adult* se tedy nebojí psát pravdivě a upřímně o těch nejtemnějších tématech souvisejících s dospíváním. Tato upřímnost a skutečnost je totiž přesně to, co mladí lidé potřebují a co jim pomáhá překlenout most mezi dítětem a dospělým (Stricklandová, 2013).

Do Česka se tento populární žánr dostal teprve nedávno a některá česká nakladatelství pro snadné odlišení takovéto literatury vytvořila vlastní pobočky – například je to odnož nakladatelství Knižní klub s názvem YOLI nebo odnož nakladatelství CoBoo nakladatelství Albatros Media (Horáková, 2017, s. 7).

2.2 John Green

První analyzovanou knihou je *The Fault in Our Stars*, jejímž autorem je John Green – soudobý americký autor, který se proslavil především právě touto knihou. Jeho knihy vyšly ve více než 55 jazycích a vydalo se jich na 24 miliónů výtisků (Famous Authors, www.famousauthors.org/john-green).

Narodil se 24. srpna 1977 v Indianapolis a během školních let prožil to, co často popisují knihy *young adult*, tedy šikanu a vyčlenění z kolektivu. Protože se původně chtěl stát knězem, rozhodl se po ukončení studia pracovat v dětské nemocnici jako kaplan. Místní děti a jejich nevléčitelné nemoci ho ale podnítily k tomu, aby začal psát a stal se spisovatelem. Svou spisovatelskou dráhu zahájil v časopisu Booklist, kde psal především kritiky a kde také začal pracovat na svém debutovém románu *Looking for Alaska*. Román vnesl do žánru *young adult* nové, neotřelé prvky a větší filozofické zaměření na problémy dospívajících, jako je deprese. Díky tomu si kniha roku 2006 vysloužila cenu *American Library Association's Michael L. Printz Award* a v žebříčku bestsellerů *New York Times* se držela rekordních sedm let. V následujících dvou letech vydal další dva romány – *An Abundance of Katherines* a *Paper Towns*. Jeho vrcholné dílo, *The Fault in Our Stars*, vychází roku 2012. Kromě sólových knih spolupracuje i s dalšími autory. Například roku 2008 napsal společně s dalšími dvěma autorkami, Maureen Johnsonovou a Lauren Myracleovou, román s vánoční tematikou *Let It Snow: Three Holiday Romances* a o dva roky později napsal s Davidem Levithanem knihu *Will Grayson, Will Grayson* (Famous Authors, www.famousauthors.org/john-green).

Téměř všechny jeho knihy se dočkaly i filmového zpracování – díla *The Fault in Our Stars* a *Paper Towns* zazářila na filmových plátnech před pár lety, vánoční romanci *Let It Snow: Three Holiday Romances* a seriálové zpracování *Looking for Alaska* mohli diváci zhlédnout minulý rok na online platformách.

2.2.1 Hvězdy nám nepřály

Hlavní hrdinka knihy *The Fault in Our Stars* je sedmnáctiletá Hazel, která trpí rakovinou plic. Je nucena chodit do podpůrné skupiny, kde jednoho dne potká okouzujícího Augusta, který rakovinu již prodělal. Hazel a Augustus se do sebe

postupně zamilují a díky *Džinovi v láhvi*, nadaci, která plní nemocným dětem jedno přání, podniknou výlet do Amsterdamu za oblíbeným autorem Hazel. Na konci výletu Augustus Hazel prozradí, že se mu rakovina vrátila, a zanedlouho po jejich návratu umírá.

Kniha je napsána z pohledu Hazel, na jejíž styl vyprávění si čtenář okamžitě zvykne a přivodí mu pocit, jako by se s Hazel znal odjakživa. Hazel je vtipná, chytrá a sarkastická a právě tyto vlastnosti z ní činí tak sympatickou hlavní hrdinku. Kromě toho je ale vykreslená realisticky – John Green nepředstírá, že lidé trpící rakovinou jsou superhrdinové, ale píše o nich jako o obyčejných lidech – zápas s rakovinou neglorifikuje, a proto je příběh tak uvěřitelný.

Ve svém článku Mossová (2014) vysvětluje, že přestože je příběh i postavy v něm vymyšlený, postava Hazel byla inspirována Esther Earlovou, dívkou, se kterou se John Green setkal na konferenci o Harry Potterovi a která v té době sama s rakovinou bojovala.

V dalším příspěvku Acunaová (2014) rozebírá, že důvodem, proč chtěl John Green Estherin příběh uchovat a rozšířit do světa, bylo, že chtěl psát o nemoci. Chtěl ostatním dokázat, že lidé, kteří se potýkají s nemocí nebo mají někoho nemocného v rodině, nejsou definováni pouze na základě své nemoci, ale že vedou plnohodnotný život, mají stejné tužby a sny jako ostatní, milují a jejich život není o nic méně důležitý než životy jiných. Kromě toho chtěl také rodinám či jedincům, kteří si něčím podobným procházejí, dopřát pocit sounáležitosti, protože jsou často vyloučeni ze společnosti a ocitají se v izolaci (Acunaová, 2014).

John Green tímto dílem představil zcela novou, sofistikovanou odnož *young adult*, která líčí „dospělá“ témata smutku, smrti, nevyléčitelné nemoci, truchlení a zapomnění očima dospívajících, a přestože je od začátku jasné, že kniha nebude mít šťastný konec, zdůrazňuje naději (Famous Authors, www.famousauthors.org/john-green).

John Green se rozhodl věnovat žánru *young adult*, protože věří, že mladí lidé si kladou důležité otázky o lásce, významu a spravedlnosti. A možná právě proto, že tyto otázky teprve objevili, pohlíží na ně bez rozpaků, ironie a odstupu (Tamakiová, 2019).

2.3 Jandy Nelsonová

Zbylá dvě analyzovaná díla patří současné americké spisovatelce žánru *young adult* Jandy Nelsonové.

Narodila se 24. června 1965 v New Yorku. Studovala kreativní psaní, komparativní a francouzskou literaturu, literární teorii, poezii a psaní pro děti a dospívající a celkem získala jeden bakalářský a dva magisterské vysokoškolské tituly. Nyní žije v San Franciscu, kde třináct let pracovala jako literární agentka. Obě knihy, které napsala (*I'll Give You the Sun*, *The Sky Is Everywhere*), se staly velkým hitem (LitLovers, www.litlovers.com/reading-guides/15-young-adult-fiction/10152-ill-give-you-sun-nelson?start=1).

V rozhovoru se Sue Corbettovou pro časopis *Publishers Weekly* (2014) Jandy Nelsonová prozradila, že nejprve chtěla být autorkou obrázkových knížek a věnovala se pouze poezii. Proto se zapsala na kurz psaní pro děti a poté, co přečetla nahlas ukázkou své básně, jí bylo řečeno, aby napsala veršovaný román. V té době také začala číst první YA romány – ať už psané poezií či prózou – a naprosto ji uchvátily. Mezi těmito knihami byla i kniha Johna Greena *Looking for Alaska*, která jí podle jejích slov změnila život. Začala tedy psát své první YA dílo, a to ve formě poezie. Po dvou týdnech si ale uvědomila, že bude lepší, když bude básně psát pouze hlavní hrdinka a zbytek knihy bude psán prózou (Corbettová, 2014).

Řeč je o jejím debutovém románu *The Sky Is Everywhere*, kterému patří i následující podkapitola.

2.3.1 *Nebe je všude*

Knihou *The Sky Is Everywhere* vydanou roku 2010 vypráví příběh sedmnáctileté Lennie, která se vyrovnává se ztrátou své sestry Bailey, která nečekaně zemřela. Kromě toho se také poprvé zamiluje, a to rovnou do dvou kluků najednou. Společně se snaží najít cestu děsivým světem bez Bailey.

Autorčin záměr bylo spojit složitost truchlení s láskou a dokázat, že jedno bez druhého neexistuje (Walker, www.walker.co.uk/contributors/Jandy-Nelson-9015.aspx).

V rozhovoru s Adele Walshovou pro její blog *Persenickety Shark* autorka prozradila, že čerpala z vlastní zkušenosti, sama totiž zažila zdrcující ztrátu, a proto ji chtěla podrobněji prozkoumat – avšak nikoli pouze z pohledu smutku, ale z pohledu lásky, a napsat tak příběh, ve kterém se tyto dva ohromující city proplétají (Walshová, 2010).

Jak již bylo řečeno, důležitým aspektem knihy jsou básně. Nacházejí se na konci či na začátku kapitol a čtenář z nich přímo cítí Leniin žal. Jandy Nelsonová dokonale vykreslila dospívající zdrcenou žalem a rozpolcenou láskou, která své city dává najevo právě poezií.

Kromě hlavního tématu autorka vkládá do příběhu další prvky ze svého života – Leniina babička a strýc jsou inspirováni jejími příbuznými a Lennie, stejně jako autorka, je vášnivá čtenářka a pracuje v obchodě s lasagnemi, kde pracovala i Nelsonová (Walker, www.walker.co.uk/contributors/Jandy-Nelson-9015.aspx). I tyto malé detaily přispívají k autentičnosti díla.

2.3.2 Dám ti slunce

Čtyři roky poté, co Jandy Nelsonová oslavila úspěch se svým debutovým YA románem, přichází s dalším bestsellerem – s knihou *I'll Give You the Sun*.

Hlavními postavami a zároveň vypravěči jsou dvojčata Noah a Jude, kteří byli vždy nerozluční. Až do chvíle, kdy rodinu postihne tragédie – matka zemře a Noah a Jude se se ztrátou vyrovnávají po svém. A především každý sám. Jsme svědky několika vnitřních proměn postav a kromě nekonečného žalu také velké lásky. Kromě toho je také dominujícím tématem umění, neboť obě děti jsou velmi umělecky nadané.

Stejně jako v první knize i zde jsou očividné autobiografické prvky – Jandy Nelsonová pochází z pověřivé rodiny, což se odráží v postavě zesnulé babičky. Kromě toho je Jude hypochondr – to o sobě také tvrdí sama autorka. Příběh sice nevychází zcela z autorčiny vlastní zkušenosti, je ale do určité míry inspirován jejími vztahy se sourozenci, ke kterým má velmi blízko (Corbettová, 2014).

Je tedy zřejmé, že obě autorčina díla (potažmo i díla Johna Greena) spojují stejná témata: velká ztráta, umění a láska – ať už romantická nebo sourozenecká.

Kniha se dočkala mnoha ocenění – například roku 2015 vyhrála cenu *Printz Award for Excellence in Young Adult Literature* a umístila se na vrcholu různých žebříčků (Jandy Nelson, www.jandynelson.com/books/ill-give-you-the-sun/).

2.4 Veronika Volhejnová

Na závěr teoretické části bych ráda představila překladatelku, která se zasloužila o to, že se tyto krásné knihy dostaly k českým čtenářům.

Veronika Volhejnová se narodila 19. 1. 1962, vystudovala Fakultu žurnalistiky Univerzity Karlovy (databáze Obec překladatelů, www.databaze.obecprekladatelu.cz/databaze/V/VolhejnovaVeronika.htm), poté pracovala jako novinářka v různých novinách a od roku 1992 se zabývá překladem z angličtiny (Tilcer, 2018). Kromě literatury pro mladé dospělé se zaměřuje na celou škálu žánrů – od knih pro děti, přes fantasy a sci-fi až po thrillery a detektivky. Mezi nejznámější díla, která přeložila, se řadí například knihy Agathy Christie, C. S. Lewise, Jeffa Kinneyho, Michaela Cunninghama a Kate Atkinsonové (Musilová, 2017).

3 Metodologie

Pro zjednodušení používám pro názvy knih zkrácené podoby, a to *Hvězdy nám nepřály* = *Hvězdy*, *Dám ti slunce* = *Slunce* a *Nebe je všude* = *Nebe*. Obdobně odkazuji při uvádění stran příkladů i na anglická díla, viz seznam použitých zkratk.

Základní údaje o všech knihách jsou uvedeny v příloze v tabulce 4, tabulce 5 a tabulce 6.

Analýzu jsem zpracovávala na základě tabulky, kterou mi poskytla vedoucí práce. Tu jsem podle svých potřeb upravila. Tabulka 1 zobrazuje vzor komparativní analýzy celého textu, tabulka 2 a tabulka 3 se týká 10% vzorku.

Tabulka 1 Vzor komparativní analýzy celého textu (zdroj: vedoucí práce, vlastní úprava)

KOMPARATIVNÍ ANALÝZA: CELÝ TEXT			
Formální indikátory			POČET
Délka VT (slova)			
Délka CT (slova)			
Poměr VT/CT: délka textu (slova)			
Délka VT (znaky s mezerami)			
Délka CT (znaky)			
Poměr VT/CT: délka textu (znaky)			
Délka VT (odstavce)			
Délka CT (odstavce)			
Poměr VT/CT: počet odstavců			
Významové indikátory			A/N
Posuny v	hlavním názvu		
	názvech kapitol		
	názvech podkapitol		
	grafických prostředcích		

Vlastní jména, přezdívky	beze změny		
	nutné změny		
	větší změny		
	domestikace		
Jednotky měření	výpůjčka		
	přizpůsobení CJ		
	jiné (generalizace, vynechání)		
Měnové jednotky	výpůjčka		
	přizpůsobení CJ		
	jiné (generalizace, vynechání)		

Tabulka 2 Vzor formálních indikátorů komparativní analýzy 10% vzorků (zdroj: vedoucí práce, vlastní úprava)

KOMPARATIVNÍ ANALÝZA: 10% VZOREK			
Formální indikátory	Hvězdy	Slunce	Nebe
Délka VT (slova)			
Délka CT (slova)			
Poměr VT/CT: délka textu (slova)			
Délka VT (znaky)			
Délka CT (znaky)			
Poměr VT/CT: délka textu (znaky)			
Délka VT (odstavce)			
Délka CT (odstavce)			
Poměr VT/CT: počet odstavců			

Tabulka 3 Vzor ostatních indikátorů komparativní analýzy 10% vzorků (zdroj: vedoucí práce, vlastní úprava)

Indikátor	Hvězdy		Slunce		Nebe	
	AH	RH	AH	RH	AH	RH
Hranice odstavců						
celkový počet změn						

spojené odstavce						
rozdělené odstavce						
Hranice vět						
celkový počet změn						
spojené věty						
rozdělené věty						
Kurzíva						
celkový počet změn						
přidaná kurzíva						
ubraná kurzíva						
Interpunkční znaménka						
celkový počet změn						
přidáno znaménko						
ubráno						
? → ...						
? → .						
? → ,						
? → !						
. → ...						
. → ?						
. → !						
! → .						
! → ,						
! → ?						
– → .						
– → ...						
– → ,						
: → !						
: → ,						
: → –						
, → ;						
, → !						
, → ?						
, → –						
, → ...						

... → .							
; → ,							
/ → ()							
() → -							
Překlad uvozujícího slovesa say							
zachováno							
jiné							
komunikativní sloveso							
<i>dodat</i>							
<i>křiknout</i>							
<i>naléhat</i>							
<i>navrhnout</i>							
<i>odseknout</i>							
<i>odmítnout</i>							
<i>odpovědět</i>							
<i>oslovit</i>							
<i>ozvat se</i>							
<i>podočknout</i>							
<i>pokračovat</i>							
<i>prohlásit</i>							
<i>připustit</i>							
<i>slíbit</i>							
<i>škemrat</i>							
<i>trvat</i>							
<i>vysvětlit</i>							
<i>vyzvat</i>							
<i>začít</i>							
<i>zavolat</i>							
<i>zeptat se/ptát se</i>							
<i>zopakovat/opakovat</i>							
jiné							
Příznakovost							
větší míra							
menší míra							
Reálie							

výpůjčka						
výpůjčka + vysvětlení (klasifikátor)						
překlad						
jiné (generalizace, vynechání, ...)						
Další postupy						
redukce						
amplifikace/explicitace						
modulace						
generalizace						
substituce						

Při určování 10% vzorku jsem postupovala následovně. Z celkového počtu znaků VT jsem vypočítala 10 %, a protože vzorek samozřejmě nekončil ideálně, dotáhla jsem ho až na konec věty, abych měla k dispozici logický celek. Poté jsem část, která obsahově odpovídala VT, našla v CT, a tím vybrala vzorek přeložené knihy. Takto jsem postupovala u všech třech děl.

Zkratka AH v tabulce 3 odkazuje na absolutní hodnoty, tedy na reálný počet výskytů daného jevu. Aby byly hodnoty srovnatelné v rámci všech knih, přidala jsem i hodnoty relativní (zkratka RH) – daný počet výskytů jsem vydělila koeficientem, který jsem získala tím, že jsem počet slov 10% vzorku CT vydělila číslem 10 000. Pro první knihu je tedy koeficient 0,5831, pro druhou 0,9765 a pro třetí 0,6203.

3.1 Komparativní analýza celého textu

Protože jsem veškeré výchozí i cílové texty měla k dispozici v elektronické verzi, nebyl problém určit ryze formální indikátory, tzn. délku textů podle počtu slov, znaků a odstavců, jak u celého textu, tak i u vzorku.

Dále jsem se zaměřila na významové indikátory a začala jsem u překladu názvu, popřípadě překladu názvů kapitol či podkapitol, pokud se v knize vyskytovaly. Poslední sloupec tabulky 1 indikuje, zda v daném indikátoru ke změně došlo (A) či nikoli (N).

Další kategorii tvoří vlastní jména a přezdívky, které dělím na skupiny „beze změny“, „nutné změny“, „větší změny“ a „domestikace“.

Do první skupiny spadají jména, která zůstala v originálním znění, a to ve všech tvarech a pádech. Do kategorie „nutné změny“ spadají jména, která byla obohacena o typicky české prvky, jako je přidání pádové koncovky. Kategorie „větší změny“ pojímá jména, která byla českému jazyku přizpůsobena ve větší míře, například byla nahrazena českými ekvivalenty. Poslední kategorie se týká překladu přezdivek, které si žádaly úplný překlad.

Závěrečná kategorie významových indikátorů celého textu se zabírá převodem jednotek, a to měnových a jednotek měření. Skupiny jsou opět vytvořené podle míry přizpůsobení CJ – skupina „výpůjčka“ obsahuje jednotky, které kopírují úzus VT, skupina „přizpůsobení CJ“ zahrnuje jednotky, které byly převedeny tak, aby odpovídaly českému prostředí, a třetí skupina „jiné“ obsahuje příklady, kdy byla použita jiná strategie – nejčastěji generalizace či vynechání.

Výsledky z relevantních kategorií jsou v praktické části pro lepší přehlednost zobrazeny i v grafu.

3.2 Komparativní analýza 10% vzorku

Na začátku analýzy jsem si navolila několik proměnných, z nichž se některé ukázaly v průběhu rozboru významnější než jiné.

Mezi nejvýznamnější kategorie patří změny v hranicích odstavců a vět. Ferenčík (1982, s. 62–63) hovoří o zásadě formální totožnosti, která má reprodukovat veškeré funkční formální prvky – nejedná se však nutně o kopírování, nýbrž o použití takových forem, které jsou uzuální v CT a které respektují formální vyjádření originálu. Tato kategorie tedy zkoumá, zda se Volhejnová tomuto ideálu blíží, jak často hranice odstavců, potažmo vět, mění, jakým způsobem a proč.

Další kategorie se zabírá použitím kurzívy a soustředí se na případy, kdy ji překladatelka ubírá nebo naopak přidává.

Velká pozornost je kladena na kategorii interpunkčních znamének. Během rozboru bylo zjištěno, že překladatelka velice často znaménka mění, proto jsem vedle základních skupin „ubráno znaménko“ a „přidáno znaménko“ vypsala i všechny možné další změny ve snaze objevit co nejspecifičtější vzorec.

Další kategorie se týká převodu anglického *say* (popřípadě *said*, *saying*), což je v angličtině nejčastěji používané sdělovací sloveso (Knittlová, 2010, s. 55).

Skupina „zachováno“ odkazuje na případy, kdy se překladatelka řídila doslovným překladem, tedy použila slovo *řict*, *řekl* apod. Další skupina představuje příklady, kdy překladatelka použila jiné komunikativní sloveso, které však nějakým způsobem souvisí s aktem řeči. Poslední skupinu pak tvoří slovesa, u nichž došlo k potlačení sémantické složky verbalizace a která byla nahrazena činností, která promluvu doprovázela (Knittlová, 2010, s. 55). V průběhu analýzy se právě tato skupina ukázala nejzajímavější, proto je nejropracovanější.

Poslední kategorie již nejsou natolik směrodatné, pro úplnost je ale uvádím také. Jednu z nich tvoří příznakovost a míra lexikální expresivity. Této kategorii věnuji jen okrajovou pozornost, neboť jak upozorňuje Knittlová (2010, s. 96), převod expresivity je do jisté míry velice subjektivní a intuitivní a nedá se tedy zkoumat objektivně. Přesto jsem se o to pokusila a zaměřuji se na to, kdy překladatelka stylově příznaková slova překládá protějšky taktéž stylově příznakovými, kdy používá vrstvu základní slovní zásoby a kdy naopak slova nepříznaková překládá slovy příznakovými.

Předposlední kategorie zkoumá práci s reáliemi, čímž rozumím především překlad zeměpisných názvů či institucí. Skupinu „výpůjčka“ tvoří slova, která byla přímo převzata z VT a následně byla přizpůsobena morfologickým a syntaktickým pravidlům českého jazyka. V případě, že se jedná o alespoň částečný překlad či o použití existujícího českého ekvivalentu, byl příklad zařazen do kategorie „překlad“.

Poslední kategorie pak tvoří přehled ostatních použitých postupů, které se neuplatnily na jevy z přechodných kapitol. Těmi jsou redukce či vypouštění, amplifikace jakožto rozšíření textu, modulace jakožto změna hlediska, generalizace jakožto vyjádření specifického hyperonymem a substituce jakožto nahrazení jednoho jazykového prostředku jiným (Knittlová, 2010, s. 19).

Výsledky z relevantních kategorií jsou v praktické části pro lepší přehlednost zobrazeny i v grafu – zkratkou AH jsou označeny grafy zobrazující absolutní hodnoty, zkratkou RH jsou označeny grafy zobrazující hodnoty relativní.

Veškeré příklady týkající se analýzy 10% vzorku se nacházejí na přiloženém CD.

4 Praktická část

Následující část prezentuje výsledky získané komparativní analýzou ve všech kategoriích zmíněných v předchozí kapitole.

4.1 Komparativní analýza: celý text, formální indikátory

Veškeré příklady získané při této analýze jsou uvedeny v tabulce 7, tabulce 8 a tabulce 9.

Poměr délky textu, ať už udávané v rámci slov či znaků, je napříč všemi knihami velice podobný. Obdobně je na tom i poměr počtu odstavců – je zřejmé, že oproti VT je CT kratší, a to ve všech ohledech. Při porovnávání počtu slov je však důležité brát v potaz, že angličtina je oproti češtině jazyk analytický (Knittlová, 2010, s. 42), proto tato čísla nutně nemusí vypovídat o překladatelčině tendenci text zkracovat.

Názvy obou děl od Jandy Nelsonové bylo možné přeložit v podstatě doslovně, zatímco dílo Johna Greena si žádalo větší úpravy a Volhejnová tak přišla s poněkud poetičtějším názvem (*The Fault in Our Stars/Hvězdy nám nepřály*).

Pokud jsou v knize přítomny názvy kapitol a podkapitol, zůstávají nezměněné, případné provedené změny jsou zanedbatelné (*CHAPTER ONE/PRVNÍ KAPITOLA*).

4.1.1 Vlastní jména, přezdívky

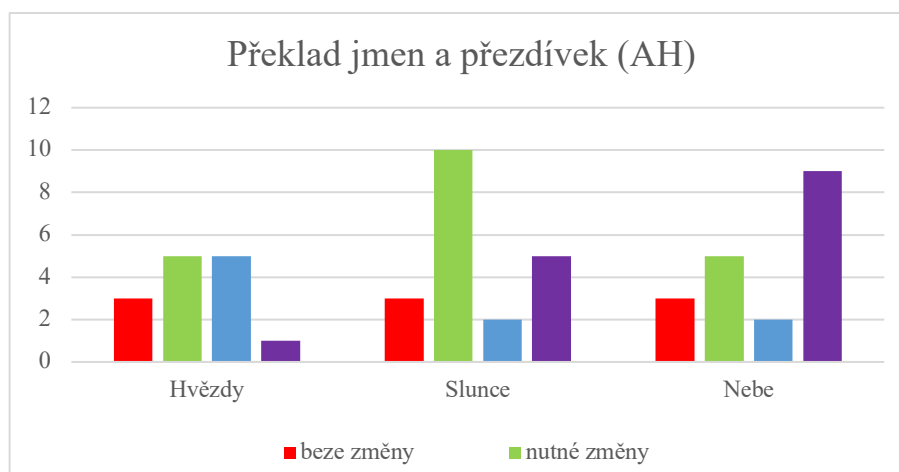
Vlastní jména ponechává Volhejnová beze změny jen v naprosto ojedinělých případech. Její nejčastější technikou je přizpůsobení původního jména syntaktickým a morfologickým pravidlům českého jazyka – například přidáním koncovky *-ová* u ženských příjmení (*Hazel Grace Lancaster/Hazel Grace Lancasterová*) či přidání koncovky při skloňování. Často ale také do jmen zasahuje podstatněji – nahrazuje je českými protějšky (*Isaac/Izák*) či provádí úpravy v podobě záměny *y* za *i* (*Kaitlyn/Kaitlin, Franklyn/Franklin*). Není však zcela zřejmé, proč se Volhejnová pro toto změkčování rozhodla, protože ani jméno Kaitlyn, ani Kaitlin není české. Avšak její snaha pomoci českému čtenáři je

zřejmá například v převodu jména umělce z knihy *Dám ti slunce*. Původní španělské jméno Guillermo Garcia obohatila o dlouhé i a jméno tak upravila na Guillermo García, naznačuje tím tedy čtenáři, kde se v cizím příjmení nachází přízvuk.

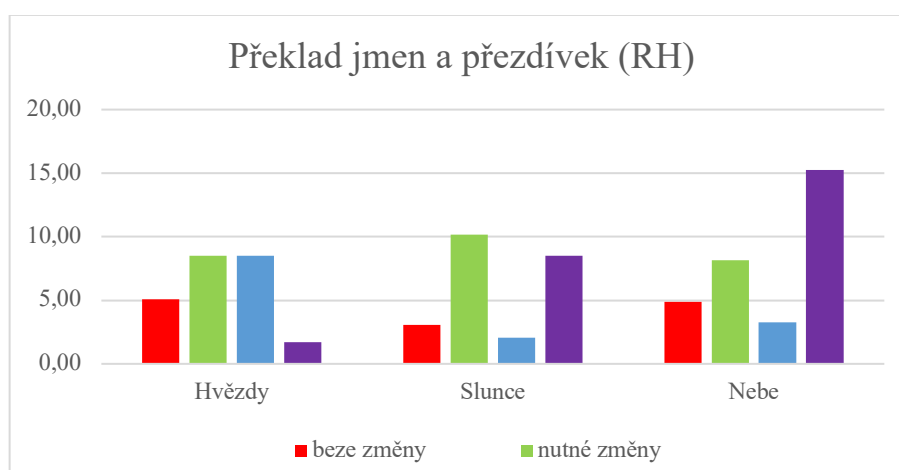
V případě překladu přezdívky pak přikračuje k domestikaci, neboť přezdívky kromě denotační složky obsahují i složku konotační a měly by ve čtenáři CT vyvolávat stejnou reakci jako u čtenářů VT (*sweet pea/hrášek, The Ax/Sekera*).

Získané výsledky zobrazuje graf 1 a graf 2.

Graf 1 Překlad jmen a přezdívek (AH)

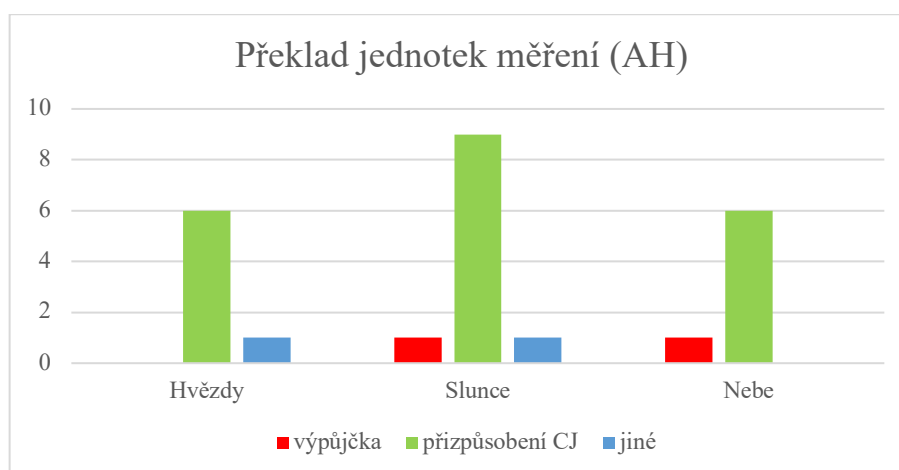
Graf 2 Překlad jmen a přezdívek (RH)

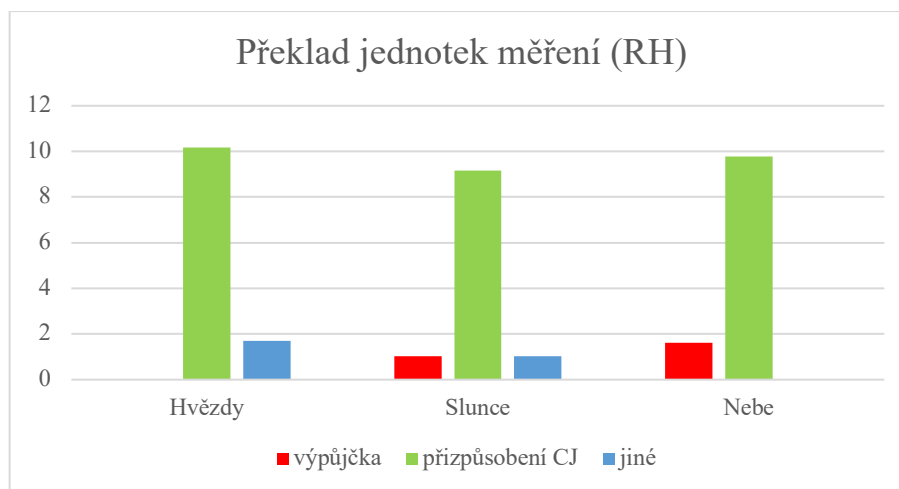
4.1.2 Jednotky

Při převodu jednotek rychlosti, objemu, délky a teploty se Volhejnová přizpůsobuje CT, tedy cizí jednotky převádí na jednotky používané v českém prostředí. Naproti tomu měnové jednotky, které se však v textech vyskytují velice zřídka, ponechává ve znění VT (*ten dollars/deset dolarů*). Kromě výpůjčky a přizpůsobení CT Volhejnová také používá další strategii, a to generalizaci (*a pint of orange juice/pomerančový džus, a few feet away/kousek ode mě*). Zajímavé však je, že slovo *pint* je v díle *Hvězdy nám nepřály* vynecháno, zatímco v díle *Dám ti slunce* došlo k výpůjčce – *the pint of gin/pinta ginu*. Je tedy zřejmé, že v tomto ohledu se Volhejnová žádnou strategií neřídí, jedná se však o ojedinělý případ. Jelikož se v textech vyskytuje minimum měnových jednotek, zobrazuje graf 3 a graf 4 pouze jednotky měření.

Graf 3 Překlad jednotek měření (AH)

Graf 4 Překlad jednotek měření (RH)

4.2 Komparativní analýza: 10% vzorek

Ryze formální indikátory jsou zaznamenány v tabulce 10. Je patrné, že délka CT se oproti VT mění pouze nepatrně, a to v rámci všech třech knih.

Ostatní indikátory odpovídají tabulce 11.

4.2.1 Odstavce

V prvním analyzovaném díle došlo ke spojení odstavců pouze v jednom případě, daleko častěji je použito rozdělení. K tomu se Volhejnová uchyluje, aby oddělila přímou řeč od zbytku textu, který s danou postavou přímo nesouvisí. To je patrné ve všech příkladech, v příkladu (1) je navíc v CT vynechána kurzíva, a proto bylo nutné text modlitby graficky oddělit jiným způsobem.

(1)

I pulled out my phone and clicked it so it would display the time: 4:59. The circle filled in with the unlucky twelve-to-eighteens, and then Patrick started us out with the serenity prayer: *Vytáhla jsem mobil a přepnula jsem ho tak, aby ukazoval čas: 16.59. Kruh se naplnil smolaři mezi dvanácti a osmnácti lety a Patrik začal modlitbou trpělivosti:*

God, grant me the serenity to accept the things I cannot change, the courage to change the things I can, **Bože, dej mi trpělivost, abych snášel věci, které změnit nemohu, dej mi sílu, abych změnil věci, které**

**and the wisdom to know the změnit mohu, a dej mi moudrost,
difference. The guy was still staring at abych obojí od sebe odlišil.**

me. I felt rather blushy.

(Stars, 9–10)⁴

Ten kluk na mě pořád koukal.

Měla jsem pocit, že se začnu červenat.

(Hvězdy, 16)

V druhém analyzovaném díle naopak častěji dochází ke spojování odstavců, a to překvapivě v místech, kde se nachází právě přímá řeč. Lze zde tedy spatřovat zcela opačnou tendenci než u první knihy. Překladatelčino rozhodnutí lze zdůvodnit tím, že k sobě dává tematicky stejné části, které popisují jednu situaci, a tvoří tak tematicky ucelenější odstavce.

K rozdělení došlo jen ve třech případech, mezi nimiž nespátřuji žádný vzorec. V příkladu (2) lze rozhodnutí odstavce rozdělit přičítat jeho délce. Tento trend však Volhejnová nikde neopakuje, proto se pravděpodobně nejedná o rozhodnutí podmíněné její konzistentní překladatelskou strategií.

(2)

*“Thanks,” Brian replies coolly, „Díky,“ odpoví klidně Brian, like he owns the air in the Northern jako by mu patřil všechn vzduch na Hemisphere. He’s no broken severní polokouli. On není žádný umbrella, this is clear. He doesn’t rozbitý deštník, to je jasné. Vypadá to, seem one bit afraid of these garbage- že se těch dutohlavých hnusáků vůbec headed scum-suckers. **Fry raises an** nebojí.*

eyebrow, which turns his gigantic Fry pozvedne obočí, což změní greasy forehead into a relief map. jeho obrovské mastné čelo v Brian’s piqued his psychopathic plastickou mapu. Brian vyvolal jeho interest. Great. I appraise Big Foot. psychopatický zájem. Skvěle.

⁴ Protože jsem neměla k dispozici první vydání anglických knih v tištěné verzi, čísla stránek příkladů uvádím z pozdějších vydání, která jsou taktéž uvedena v seznamu použité literatury.

He's a slab of concrete in a Giants baseball cap. His hands are pushed deep into his sweatshirt pockets. They look like grenades through the fabric. I note the width of his right wrist, note that his fist is probably as large as my whole face. I've never actually been punched before, only shoved around. I imagine it, imagine all the paintings bursting out of my skull at impact.

(Sun, 114)

Obhlédnu Yettiho. Vypadá jako betonový panel v kšiltovce. Ruce má vražené v kapsách mikiny. Přes látku vypadají jako granáty. Všimnu si, jak široké má pravé zápěstí a že jeho pěst bude asi větší než celý můj obličej. Zatím mě nikdy nikdo opravdu neuhodil, jen mě postrkovali. Představuju si to, představuju si všechny ty obrazy, co mi tou ranou vyletí z hlavy.

(Slunce, 95)

Ani třetí rozebíraná kniha neposkytuje rozřešení, zda Volhejnová celkově spíše inklinuje k rozdělování či spojování odstavců – počet rozdělení a spojení je totiž totožný.

Opět je zda patrná snaha graficky oddělit přímou řeč, na druhou stranu překladatelka úseky s přímou řečí oproti VT spojuje a graficky je neodděluje. Příklad (3) lze opět chápat jako spojování tematických odstavců – první odstavec popisuje, co daná postava dělá, a druhý odstavec popisuje, co daná postava říká. Stejná technika je patrná i v dalších příkladech.

(3)

To anyone else it might seem strange, even off the wall, that Gram, as she asks this, is staring at me, but it doesn't to Uncle Big, because he's staring at me as well.

Každému jinému by asi přišlo divné, že se bábi kouká na mě, když tu otázku klade; strejdovi ale ne, protože ten se na mě kouká taky. „Tentokrát je hodně vážně nemocná.“ Velikán má zvučný hlas, který by se hodil na jeviště nebo za řečnický pult. Dokonce i když řekne podej mi sůl, zní to, jako by vyhlašoval desatero přikázání.

(Nebe, 7)

Commandments kind of way.

(Sky, 9)

V rámci spojování je opět viditelná tendence od sebe odlišit například popis prostředí a promluvu postavy – mezi těmito úseky neexistuje přímý vztah. To dokazují příklady (4) a (5). V obou překladatelka odlišuje pásmo vypravěče, neboli myšlenky hlavní postavy, od promluvy postavy jiné.

(4)

Rachel shrugs, smiles at Joe – no not smiles: twinkles – oh brother. „Well, it’s true,” she says to him. “You were – I mean, are – fabulous.”

(Sky, 19)

Rachel pokrčí rameny, usměje se na Joea – ne, neusměje – ona přímo zajiskří. Ach jo.

„No, ale je to pravda,“ prohlásí směrem k němu. „Byl jsi – chci říct jsi – báječný.“

(Nebe, 16)

(5)

“We talked about birth control, diseases and all that...” Phew. This one’s harmless.

(Sky, 154)

„Mluvily jsme o antikoncepci, o nemocech a tak...”

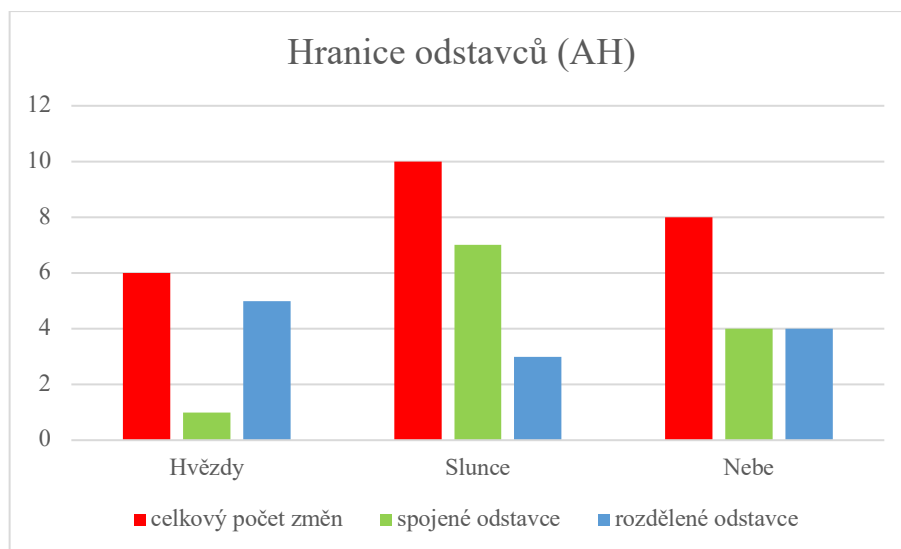
Uf. Tak tohle je neškodné.

(Nebe, 149)

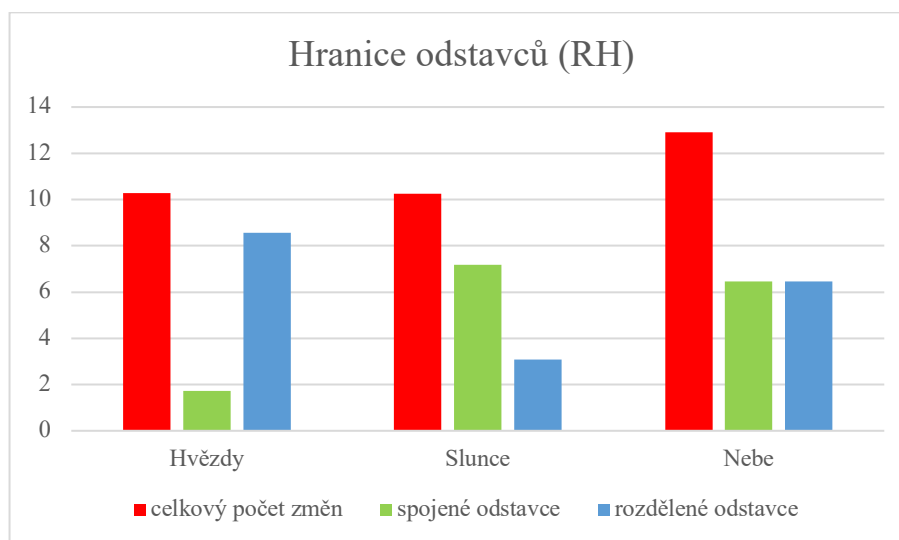
4.2.1.1 Závěr

Ačkoli se na první pohled zdá, že v rámci hranic odstavců Volhejnová žádnou univerzální strategii neuplatňuje, po důkladnější analýze je zde vidět určitý náznak vzorce – Volhejnová se řídí přímou řečí a spojuje či naopak rozděluje text podle toho, co k sobě logicky patří. Tedy myšlenky hlavní postavy budou ve stejném odstavci jako její promluva, naopak budou odděleny novým odstavcem, pokud následující promluva patří postavě jiné. Tato kategorie je znázorněna grafem 5 a grafem 6.

Graf 5 Hranice odstavců (AH)

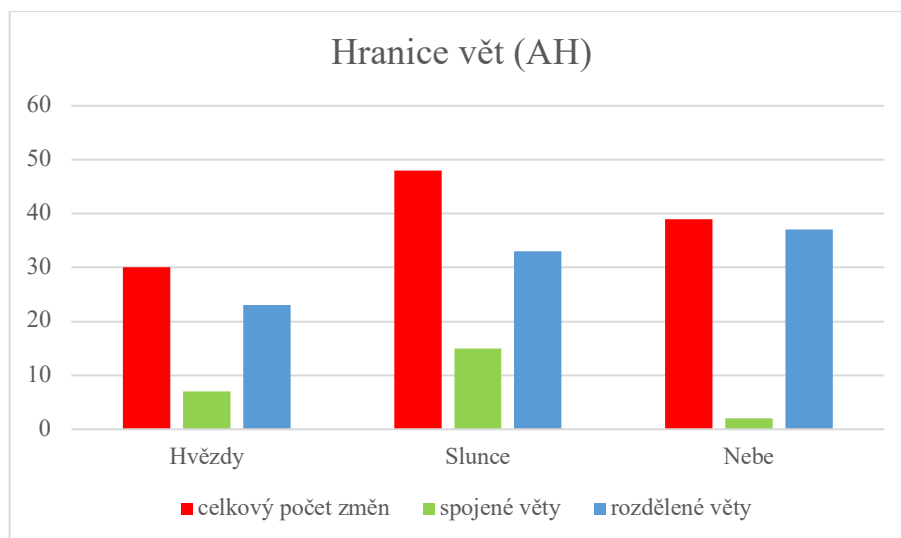
Graf 6 Hranice odstavců (RH)

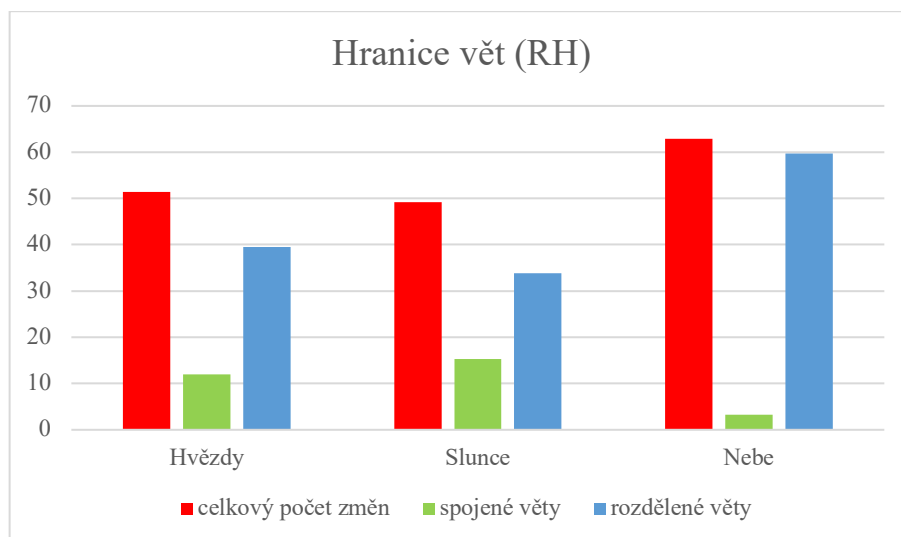
4.2.2 Věty

K dalším formálním změnám, ke kterým dochází, jsou posuny v rámci hranic vět. Zde jednoznačně ve všech třech knihách převažuje rozdělování, jak je očividné z grafu 7 a grafu 8.

Graf 7 Hranice vět (AH)

Graf 8 Hranice vět (RH)

V první knize Volhejnová věty spojuje, pokud jsou příliš krátké. V příkladu (6) spojení souvisí s vynecháním části první věty VT. Tím však dochází k poklesu neformálnosti, protože dlouhé věty se řadí spíše k formálním rysům.

(6)

“If you want me to be a teenager, don’t „Jestli chceš, abych byla ,skoro send me to Support Group. Buy me a dospělá’, tak mi pořid’ nějaký falešný fake ID so I can go to clubs, drink doklad, abych mohla chodit do klubů,

vodka, and take pot.”

(Stars, 7)

pít vodku a brát marjánku.“

(Hvězdy, 14)

Překladaatelka věty rozděluje, pokud jsou naopak příliš dlouhé. K rozdělení často dochází v části, kde se ve VT nachází *as*, *while* či *with* nebo větný kondenzor, viz příklady (7), (8), (9), (10).

(7)

He walked past me, his shoulders filling out his green knit polo shirt, his back straight, his steps tilting just slightly to the right as he walked steady and confident on what I had determined was a prosthetic leg. Prošel kolem mě. **Zelené tričko** s límečkem se mu napínalo přes široká ramena, držel se rovně, jen trochu napadal na pravou stranu. **Šel ale rychle a jistě**, i když měl protézu, jak jsem předpokládala.

(Stars, 17–18)

(Hvězdy, 22)

(8)

All attempts to go back to sleep failed, so I lay there with the BiPAP pumping the air in and urging it out, enjoying the dragon sounds but wishing I could choose my breaths. Všechny pokusy znova usnout selhaly, a tak jsem tam jen ležela. **BiPAP pumpoval vzduch dovnitř a zase ven a já jsem si užívala ty dračí zvuky, ale přála jsem si, abych mohla dýchat podle svého.**

(Stars, 177)

(Hvězdy, 137)

(9)

The dress I'd planned to wear to meet Peter Van Houten had been moved up in the rotation for the Oranje dinner, so after I showered and got my hair to lie halfway flat, I spent like thirty minutes debating with Mom the various benefits and drawbacks of the available Šaty, které jsem si plánovala vzít na schůzku s Peterem Van Houtenem, jsem měla včera při večeři v Oranje, takže když jsem se osprchovala a přinutila své vlasy, aby si aspoň trošku lehly, strávila jsem snad půl hodiny tím, že jsem s mámou probírala klady a zápory

outfits before deciding to dress as much like Anna in AIA as possible: Chuck Taylors and dark jeans like she always wore, and a light blue T-shirt. (Stars, 177–178)

různých kombinací oblečení. Nakonec jsem se rozhodla obléknout se co nejvíc jako Anna v CN: conversky a tmavé džíny, jaké vždycky nosila, a světle modré tričko. (Hvězdy, 137)

(10)

She said—as she had every other time I’d attended Support Group—that she felt strong, which felt like bragging to me as the oxygen-drizzling nubs tickled my nostrils. (Stars, 11)

Prohlásila – prohlašovala to skoro pokaždé, když jsem ji na skupině viděla, a mně to připadalo dost jako vytahování –, že se cítí silná. V nose mě zašimraly hadičky od kyslíku. (Hvězdy, 17)

V rámci druhé knihy uplatňuje Volhejnová stejnou strategii – věty spojuje, pokud jsou příliš krátké, viz příklady (11), (12), (13).

(11)

“Yeah, no preparation whatsoever. They just threw me in. (Sun, 110)

„Jo, mě nepřipravili vůbec, prostě mě sem hodili. (Slunce, 92)

(12)

It’ll be okay. Sure it will. (Sun, 116)

To bude dobré, určitě. (Slunce, 97)

(13)

Oh, and there’s this one of a bird flying but the clouds are inside the bird, not outside of it. Really awesome—” (Sun, 107)

Nebo ten, co na něm letí pták, ale mraky jsou v ptákově, ne kolem něj – to je taky úžasný... “ (Slunce, 89)

Stejně jako v případě hranic odstavců i zde dochází k rozdělení při použití větných kondenzorů a také při použití slova *then*. Nebo se zde jednoduše projevuje překladatelčina snaha rozdělit příliš dlouhé promluvy, které jsou pro postavy Jandy Nelsonové typické, do menších větných celků a čtenáři tak usnadnit porozumění.

Obdobná situace nastává i ve třetí knize, kde je počet spojených vět nejnižší. Stojí však za povšimnutí, že v příkladu (14) je věta spojena středníkem, který není pro český text zcela typický.

(14)

*I'm huddled into a corner of the couch. Sedím stočená v rohu pohovky; **mluvit I've no use for talking, would just as se mi nechce, klidně bych mohla v soon store paper clips in my mouth. puse skladovat sponky na papír.***

(Sky, 10)

(Nebe, 7–8)

Pro rozdělení opět platí to, co u obou předchozích knih.

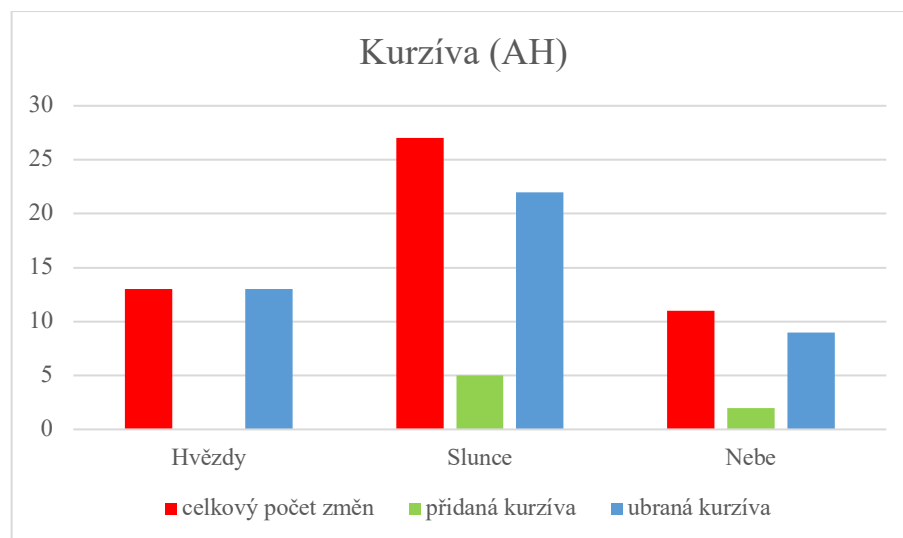
4.2.2.1 Závěr

Již z číselných údajů je zřejmé, že Volhejnová hranice vět často mění, a to většinou formou rozdělování. Řeší tak překlad anglických kondenzorů, polovětných konstrukcí a snaží se vyjít vstříc čtenáři jasnější a přehlednější formulací, což má však také za následek nárůst formálnosti.

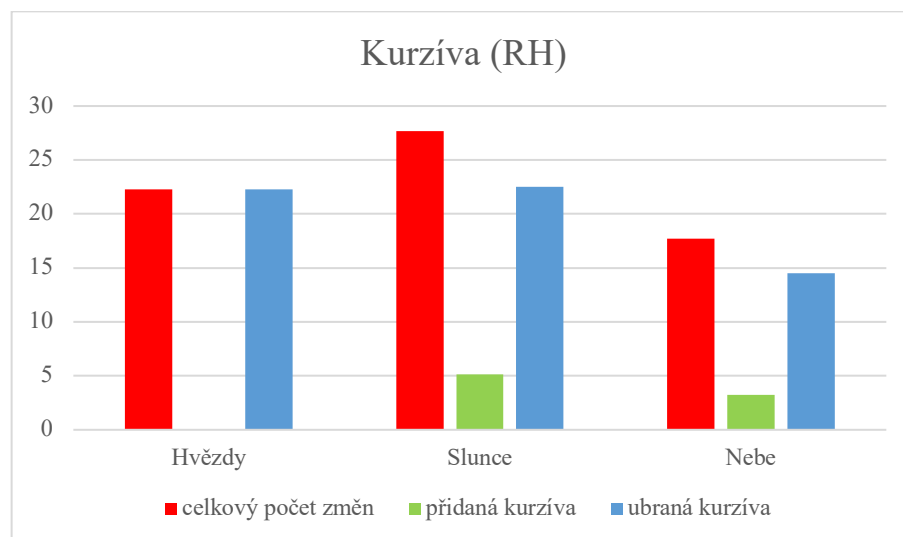
4.2.3 Kurzíva

Z grafu 9 a grafu 10 jasně vyplývá, že Volhejnová kurzívu daleko častěji ubírá, a to i v případech, že se jedná o kurzívu použitou pro důraz.

Graf 9 Kurzíva (AH)

Graf 10 Kurzíva (RH)

V knize *Hvězdy nám nepřály* tuto ztrátu ani nijak nekompenzuje přidáním kurzívy na jiném místě či jiného prostředku pro zdůraznění.

V druhé knize se Volhejnová chybějící důraz snaží nahradit jinými prostředky – například přidáním jiného slova (viz (15)) či změnou slovosledu (viz (16)).⁵

(15)

Frankly, I also believe I have impulse-control issue (Sun, 206)	Upřímně řečeno myslím, že i já mám problémy se sebeovládáním (Slunce, 172)

(16)

“I’d like to give you the orange (Sun, 209)	„Já bych radši dala pomeranč tobě .“ (Slunce, 175)

Právě druhá kniha vykazuje nejvíce příkladů přidání kurzívy, a to v případě vnitřní promluvy postavy (17) či použití citoslovce (18).

(17)

Yeah , I think, we’re invincible. (Sun, 119)	Jo , pomyslím si, jsme neporazitelní. (Slunce, 99)

(18)

Kapow is right. (Sun, 207)	Prááásk . To má pravdu. (Slunce, 173)

Tendence použít kurzívu pro vnitřní myšlenky postavy se projevují i ve třetí knize, jak ukazuje příklad (19).

⁵ V rámci zachování přehlednosti nejsou následující příklady uvedené kurzívou – ta je dodržována tak, jak se vyskytuje v rozebíraných dílech.

(19)

Does he look at everyone like this, I wonder. **Dívá se takhle na každého?** napadne mě.
(Sky, 16) (Nebe, 14)

K vynechávání kurzívy pro zdůraznění dochází zřídka a tato ztráta je vykompenzována přidáním jiného slova – (20), (21).

(20)

“I **am** furious! And I’m **not** speaking to you!” „**Však jsem** našťvaná. A **nemluším** s tebou!“
(Sky, 155) (Nebe, 151)

(21)

“Wait a minute? What’s wrong with you? You look weird. I mean **really** weird.” „Moment. Co je s tebou? Vypadáš divně. Myslím jako **fakt** hodně divně.“
(Sky, 156) (Nebe, 152)

V příkladu (22) došlo k odstranění francouzského výrazu, takže nemělo smysl kurzívu ponechávat, to samé platí pro příklad (23), kde Volhejnová nahradila citoslovce.

(22)

Gram leans in close to the plant, whispers to it about the importance of **joie de vivre**, then lumbers over to the couch, sitting down next to me. Babička se nakloní ke květině, zašeptá jí něco o tom, jak je důležitá **radost ze života**, pak se dokolébá k pohovce a sedne si vedle mě.
(Sky, 10) (Nebe, 8)

(23)

The thought of it, him, all of him – **guh.** Tapředstava, on, celý – **proboha.**
(Nebe, 140)

(Sky, 144)

4.2.3.1 Závěr

Převažující strategií Volhejnové je kurzívu nedodržovat a zdůraznění vykompenzovat jinými prostředky. Kurzívu přidává, pokud se jedná o vnitřní monolog postavy.

4.2.4 Interpunkce

Podstatnou kategorii tvoří změna interpunkčních znamének. V rámci první knihy je nejvýznamnější strategií znaménka přidávat, oznamovací věty měnit na věty tázací a nejvíce používaným nástrojem jsou pomlčky, které nejčastěji nahrazují čárky, viz (24).

(24)

*and now here he is, a full-grown adult a teď je tady – dospělý člověk ve sklepě
in a church basement in the 137th kostela ve 137. nejhezčím městě
nicest city in America Spojených států,*

(Stars, 4)

(Hvězdy, 12)

V druhé knize sice Volhejnová mění tázací věty, které odráží nejistotu postav, na věty oznamovací, ale stejnou měrou mění i věty oznamovací na věty tázací. Pomlčky vložené v rámci uvozování přímé řeči přeměňuje na čárky (viz (25)), ale jinde vložené věty oddělené ve VT čárkou odděluje pomlčkou, stejně jako v první knize.

Jedinou konstantou je náhrada pomlčky na konci vět značící nedokončenou promluvu trojtečkou.

(25)

*According to him: 'I hoist Oscore over Vypravuje to takhle: „Hodím Oscora
my shoulders like a deer”—he’s přes rameno jako jelena,““ Guillerma
slipped into a perfect Guillermo Garcia Garcíu umí napodobovat dokonale,
impersonation that includes hand včetně gest,*

*gestures—“and I carry him across (Slunce, 180)
town like Superman and deposit him in
the loft.”*
(Sun, 216)

Nejvýraznějším prvkem ve třetí knize je stejně jako v knize první přidání znaménka, opět se jedná o přidání uvozovek či pomlčky. Stejně jako ve druhé knize mění otázky postav položené v duchu na věty oznamovací, viz (26), a vložené věty oddělené čárkami odděluje pomlčkami.

(26)

*But no, it's not that, it can't be, can it? Ale ne, tak to není, nemůže to přece
(Sky, 143) tak být.*
(Nebe, 139)

4.2.4.1 Závěr

Celkově nejvýraznějším prvkem napříč všemi knihami jsou pomlčky. Překladatelka je buď přidává, nebo jimi nahrazuje jiná znaménka, a to zejména čárky oddělující vložené věty.

4.2.5 Překlad uvozujícího slovesa *say*

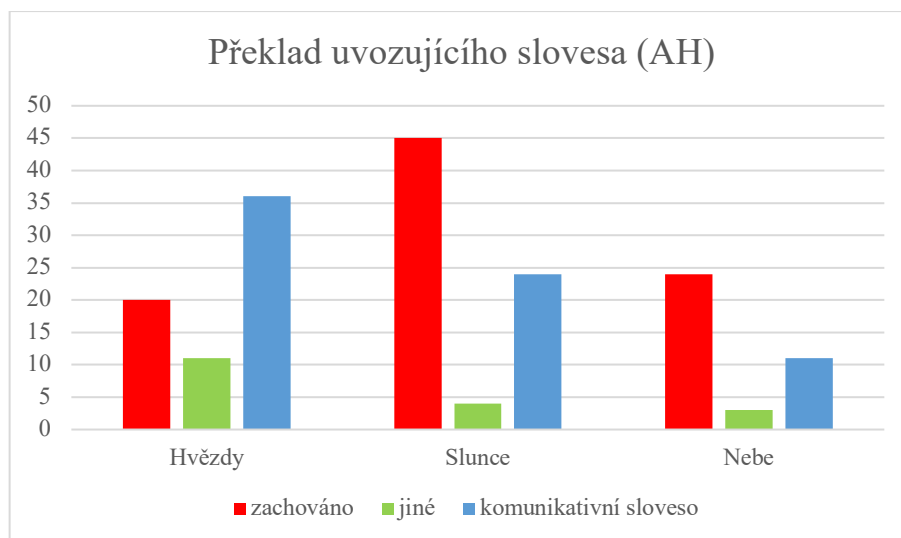
Co se týče překladu uvozujícího *say/said*, překladatelka k němu přistupuje různě, což je patrné z grafu 11 a grafu 12.

V první knize je její nejčastější strategií použít sloveso mluvení, tedy to, které nějak souvisí s řečí, na druhou stranu ale právě první kniha vykazuje nejvíce příkladů, kdy je použito sloveso vyjadřující aktivitu mluvčího.

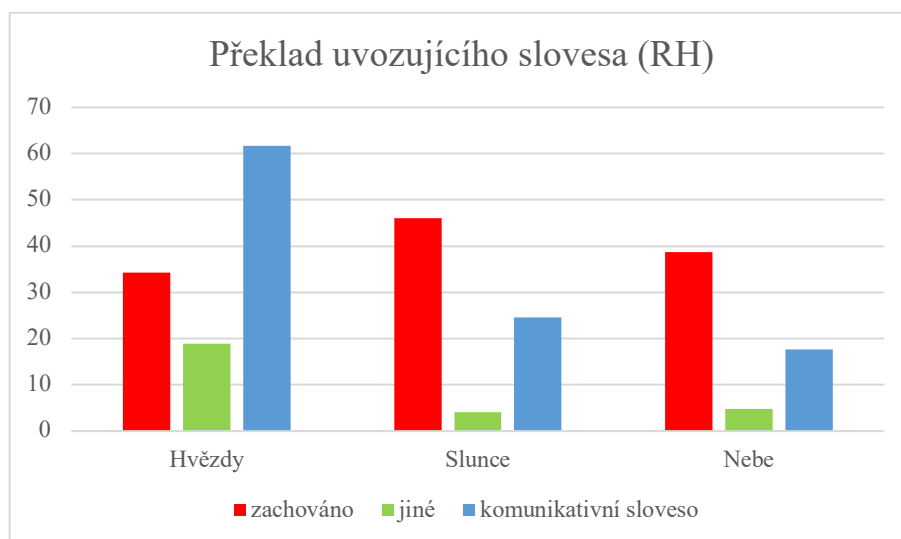
Nejvíce používanými slovesy jsou slovesa *prohlásit*, *odpovědět* a *podotknout*.

Ve druhé a třetí knize se zase nejvíce objevuje taktika sloveso přeložit doslovně. Pokud je použité jiné sloveso vyjadřující řeč, u obou knih je to nejčastěji sloveso *prohlásit*.

Graf 11 Překlad uvozujícího slovesa say (AH)

Graf 12 Překlad uvozujícího slovesa say (RH)

4.2.5.1 Závěr

V rámci překladu uvozovacího *say/said* neuplatňuje Volhejnová jednotnou strategii. Při bližším pohledu na kategorii sloves souvisejících s aktem řeči je však zřejmé, že její nejpoužívanější variantou je sloveso *prohlásit*. Nejméně užívanou strategií je použití slovesa, které je od aktu řeči zcela oproštěno.

4.2.6 Příznakovost

Míra lexikální expresivity se ve všech třech dílech snižuje, tedy Volhejnová často slova stylově příznaková nahrazuje základní slovní zásobou – příklady (27), (28) a (29) ilustrují, kde slova charakterizována oxfordským slovníkem jako neformální až slangová (<https://www.lexico.com/en/definition/freaking>) byla přeložena základní českou slovní zásobou.

(27)

every **freaking** meating

(Stars, 4)

úplně při každém setkání

(Hvězdy, 12)

(28)

The boycott will be a **snap** to maintain,
oranges or no oranges.

(Sun, 214)

Nebude vůbec těžké dodržovat bojkot,
pomeranče nepomeranče.

(Slunce, 178)

(29)

shit-kicker cowboy boots

(Sky, 15)

pořádné kovbojské boty

(Nebe, 13)

Je však třeba brát v potaz, že ačkoli Volhejnová často volí slova nepříznanová, čímž dochází k částečné nivelizaci textu, neformálnost kompenzuje prostředky, které angličtina nemá k dispozici, neboť souvisí s morfologií češtiny. To potvrzuje i Knittlová (2010, s. 97), která tvrdí, že expresivita v angličtině se projevuje nejčastěji na rovině lexikální, kdežto v češtině je rozprostřena rovnoměrně a na různých úrovních. Knittlová (2010, s. 97) také dodává, že angličtina mnohem více využívá citoslovcí a expletiv, která často nejsou převoditelná do češtiny. To ostatně uvidíme i při rozboru kategorie „Další postupy“.

Naopak některá nepříznanová anglická slova Volhejnová překládá s větší mírou expresivity – příklad (30) ukazuje, že nepříznanové *ID* bylo přeloženo jako *legitka*, což podle Internetové jazykové příručky spadá do hovorové češtiny až

slangu (<https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=legitka>). Obdobně jsou na tom i příklady (31) a (32). Takových situací se v textu ale vyskytuje značně méně. Celková míra neformálnosti tedy zůstává v rámci celého textu na relativně stejné úrovni či se nepatrně snižuje.

(30)

*Me: "See, that's the kind of thing I'd know if you got me a fake **ID**."* *Vidíš, a to bych právě věděla, kdybys mi opatřila tu falešnou **legitku**."*

(Stars, 7)

(Hvězdy, 14)

(31)

*"**Sorry**," Fry says*

*„**Soráč**," řekne Fry*

(Sun, 118)

(Slunce, 98)

(32)

*from here to the **Eiffel Tower***

*až k **Eiffelce***

(Sky, 18)

(Nebe, 16)

4.2.7 Reálie

U převodu cizích názvů institucí, geografických názvů a jiných reálií dané jazykové oblasti opět neexistuje jednotná strategie.

V rámci první knihy si Volhejnová často názvy vypůjčuje a přizpůsobuje je morfologickým a syntaktickým pravidlům českého jazyka. Stejně často je ale zcela vynechává či generalizuje.

Vypůjčka je také často aplikována na druhou i třetí knihu, přičemž u obou se mnohdy vyskytuje překlad a podobnou měrou i vynechání a generalizace.

To, co všechny knihy spojuje, je minimální až nulové doplnění názvu obecnými klasifikátory.

4.2.8 Další postupy

Jednou z nejpoužívanějších metod v rámci prvního díla je redukce. Tu překladatelka uplatňuje jak na úrovni celých vět, tak i na úrovni jednotlivých slov. V téměř polovině případů se jedná o vynechání slovesa uvozujícího přímou řeč.

Amplifikace probíhá také na několika úrovních. Volhejnová paradoxně text nejčastěji doplňuje právě o sloveso uvozující přímou řeč (viz (33)), v jednom případě zvyšuje intenzitu (viz (34)) či dokonce přidává celé krátké věty (viz (35)).

(33)

“You too, Mom. See you at six.”

(Stars, 8)

*„Já tebe taky,“ **odpověděla jsem.***

(Hvězdy, 15)

(34)

Look, let me just say it: He was hot.

(Stars, 9)

*No, já vám to tedy řeknu: byl **strašně**
sexy.*

(Hvězdy, 16)

(35)

*“Don’t call my boobs funny,” I
answered.*

(Stars, 179)

*„**Nech si to!** Moje prsa nejsou u nikoho
legrační!“*

(Hvězdy, 138)

Ve druhé knize je opět evidentní strategií redukce a amplifikace, znovu na úrovni slov i celých vět. Redukce se však tentokrát uplatňuje nejvíce na citoslovce (36), v menší míře pak i na slovesa uvozující přímou řeč (37). Amplifikace se projevuje v krátkých větách, kterým ve VT chybí sloveso (38). Překladatelka dále na rozdíl od VT explicitněji vyjadřuje logické vztahy mezi větami (39).

(36)

*“**Oh**, hey,” he says casually*

„Ahoj,“ řekne jako by nic

(Sun, 105)

(Slunce, 87)

(37)

“So how did the two of you meet?” **he asks.** „Jak jste se vy dva vlastně seznámili?“
(Slunce, 179)

(Sun, 215)

(38)

Impressionist eyes.

Jsou to impresionistické oči.

(Sun, 209)

(Slunce, 175)

(39)

He’s bare-chested, straight off the beach, *Je do půl těla nahý, protože byl na pláži*
(Slunce, 10)

(Sun, 10)

Pro třetí knihu je opět typická redukce. Tentokrát však nejsou vynechána slovesa uvozující přímou řeč, nýbrž například oslovení (40) či gradace (41).

(40)

“Lennie, welcome back, **dear,**” another voice says. „Lennie, vítěj zpátky,“ řekne jiný hlas.
(Nebe, 14)

(Sky, 16)

(41)

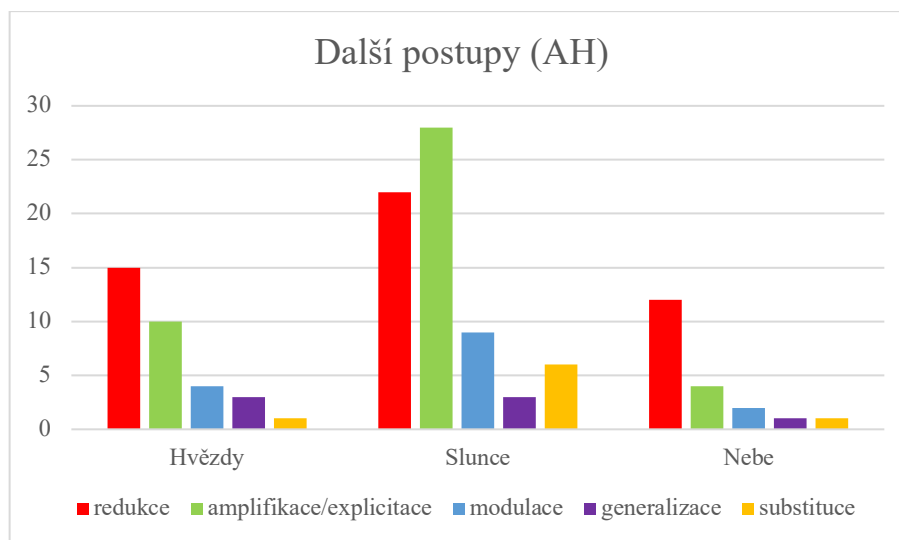
To anyone else it might seem strange, even off the wall, that Gram, as she asks this, is staring at me, but it doesn’t to Uncle Big, because he’s staring at me as well. Každému jinému by asi přišlo divné, že se bábi kouká na mě, když tu otázku klade; strejdovi ale ne, protože ten se na mě kouká taky.
(Nebe, 7)

(Sky, 9)

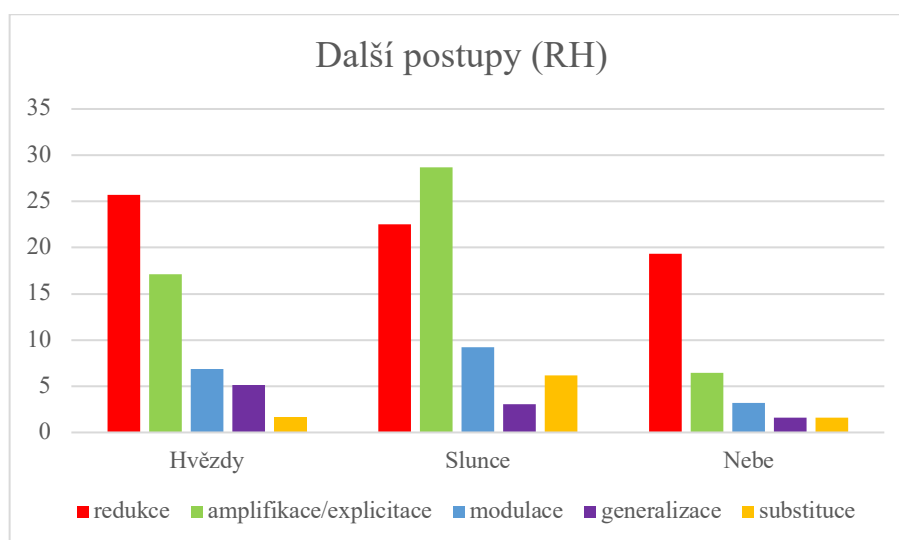
4.2.8.1 Závěr

Jak ukazuje graf 13 a graf 14, nejčastěji použitou metodou v rámci všech děl jsou redukce a amplifikace, které sice probíhají na všech úrovních, ale v jednotlivých knihách se liší. V menším zastoupení je pak přítomná i modulace, substituce a generalizace.

Graf 13 Další postupy (AH)

Graf 14 Další postupy (RH)

Závěr

Tato bakalářská práce se zaměřuje na rozbor překladatelských strategií, neboli postupů, uznávané překladatelky Veroniky Volhejnové. Překladatelské strategie tvoří soubor odchylek či posunů, kterými se CT odlišuje od VT. Aby tyto strategie mohly být považovány za překladatelský styl, je nutné prokázat, že se objevují konzistentně a nezávisle na originále. Také je třeba přihlížet i k socio-kulturnímu kontextu překladatele a především jde o snahu odhalit podnět překladatele, který ho k těmto změnám vede.

Proto jsem teoretickou část věnovala představení jak anglických knih, tak jejich autorů, a v neposlední řadě jsem kontextualizovala i překladatelku. Stejně tak jsem nastínila problematiku překladatelského stylu, a to z pohledu „domácích“ i zahraničních translato-logů. Hlavní dvě díla, ze kterých jsem čerpala, jsou příspěvky od Bakerové (2010) a Saldanhaové (2011), které berou v potaz právě i pozadí překladatele a přicházejí tak s preciznější definicí překladatelského stylu.

V úvodu si kladu následující výzkumné otázky.

1. Jsou strategie Volhejnové konzistentní v rámci jednotlivých knih?
2. Jsou strategie Volhejnové konzistentní napříč všemi knihami?
3. Pokud ano, lze z těchto strategií definovat její překladatelský styl a tím existenci tohoto konceptu potvrdit?

Abych mohla na tyto otázky odpovědět, vybrala jsem si tři knihy od dvou různých současných amerických autorů žánru *young adult* přeložené Veronikou Volhejnovou. Nejprve jsem provedla komparativní analýzu celého textu a poté 10% vzorku, přičemž jsem se soustředila na různé kategorie, v nichž se pokouším objevit vzorec, z něhož by bylo potažmo možné vyvodit, zda je koncept překladatelského stylu platný.

Z formálních indikátorů vyplývá, že všechny přeložené texty jsou kratší než texty původní. To souvisí jak s překladatelskou strategií, tak i se syntetičností češtiny.

Rozbor překladu názvu, popřípadě kapitol nepřinesl zásadní informace, proto se jím zabývat nebudu.

Vlastní jména Volhejnová nejčastěji přizpůsobuje syntaktickým a morfologickým pravidlům českého jazyka pomocí nezásadních změn a jména tak

zůstávají v téměř původní podobě. Použití českých protějšků by působilo rušivě, pokud však převedení jména na české vyžaduje pouze minimální změnu (například jednoho písmene), dává smysl. Domestikace je použita pouze v případě přezdívek.

Při převodu jednotek měření je vidět jasná snaha text přiblížit cílovému čtenáři, avšak u převodu měn se Volhejnová drží výpůjčky, neboť převod na české koruny by v jinak cizím prostředí nepůsobil přirozeně.

Nejvýraznější změny se projevují v hranicích odstavců a vět, kde se překladatelka opět snaží čtenáři čtení zjednodušit tím, že text seskupuje do relativně logičtějších celků.

Kurzívu pro zvýraznění Volhejnová často ubírá, ale důraz většinou kompenzuje jinými prostředky. Je také zřejmé, že se snaží od zbytku textu graficky oddělit vnitřní promluvu postav, čímž opět napomáhá čtenáři.

Další významnou kategorií tvoří změny v interpunkci, z níž se nejvíce vyskytují pomlčky.

V rámci překladu uvozovacího slovesa *say* se neuplatňuje jednotná strategie, v případě použití jiného komunikativního slovesa je nejčastěji užíváno sloveso *prohlásit*.

Dalším nejvýrazněji uplatněným postupem je redukce a pro vykompenzování ztrát i amplifikace.

Ačkoli příznakovost a převod reálií tvoří na první pohled malé, zanedbatelné kategorie, jsou i ony důležité pro identifikaci stylu Volhejnové. Překladatelka expresivitu v rámci všech knih na úrovni jednotlivých lexikálních jednotek snižuje, ale snaží se ji vykompenzovat jinými prostředky, které angličtina nemá k dispozici. Přestože v ostatních kategoriích se silně projevovala tendence vyjít českému čtenáři vstříc, u převodu geografických názvů Volhejnová uplatňuje výpůjčku a jen ve velice ojedinělých případech přidává klasifikátor.

Z relativních hodnot je patrné, že v rámci celkového počtu změn je Volhejnová konzistentní v podstatě ve všech kategoriích, především v těch hlavních. Celkový počet změn hranic odstavců i vět a změn v použití kurzívy i interpunkčních znamének je napříč knihami velice podobný. Stejně tak se shoduje i počet výskytů zachovaného překladu uvozujícího slovesa *say*, míra lexikální expresivity, uplatňování výpůjčky při převodu reálií a redukce. Rozdíly jsou pak patrnější až v jednotlivých podkategoriích.

Je tedy zřejmé, že se Volhejnová drží určitého vzorce v rámci jednotlivých knih i v rámci všech tří knih. Abychom mohli potvrdit, že se jedná o překladatelský styl, musíme ale brát v potaz i její motivaci a socio-kulturní kontext.

Záběr Volhejnové je velice široký, ale jak sama prohlásila v rozhovoru pro portál iLiteratura (2017), nejraději překládá thrillery, proto možná částečně dochází u rozebíraných textů k nivelizaci. Překlad detektivních románů totiž nemusí oproti překladu YA nutně vyžadovat tolik kreativity, neboť obsahuje méně metafor, neologismů a dalších uměleckých prostředků, které se v knihách YA vyskytují velice hojně.

Na druhou stranu Volhejnová také často překládá ryze dětské knihy. Literatura *young adult* stojí na pomezí dětství a dospělosti, zdá se však, že Volhejnová se rozhodla přistupovat k ní spíše jako k literatuře pro děti. To je patrné právě ve zjednodušování syntaxe, uspořádání odstavců či snižování expresivity. Tomu ale odporuje její způsob práce s reáliemi, které se českému čtenáři nesnaží velmi přiblížit. To lze odůvodnit tím, že nechce dělat z čtenářů, tedy dětí, „hlupáky“, jak uvedla v rozhovoru pro portál iLiteratura (2017).

Vyvstává otázka, zda by se ty samé tendence objevovaly i při rozboru jejího překladu detektivního románu či thrilleru.

Abychom mohli potvrdit, zda se tyto překladatelské strategie dají považovat za překladatelský styl a nejedná se pouze o obecné jevy, které více vypovídají o stylu překladu než o stylu samotné překladatelky, bylo by nutné analýzu rozšířit i o jiný žánr či porovnat překlad těch samých knih vyhotovený dalšími překladateli, což překračuje rozsah této bakalářské práce.

Příloha

Tabulka 4 Metadata – Hvězdy (zdroj: vedoucí práce, vlastní úprava)

METADATA	
Výchozí text	
Název	<i>The Fault in Our Stars</i>
Autor	John Green
Vydavatelství	Penguin Group
Rok vydání	2012
Vydání	1.
Cílový text	
Název	<i>Hvězdy nám nepřály</i>
Překladatel	Veronika Volhejnová
Vydavatelství	Knižní klub
Rok vydání	2013
Vydání	1.
Přímý překlad	ano

Tabulka 5 Metadata – Slunce (zdroj: vedoucí práce, vlastní úprava)

METADATA	
Výchozí text	
Název	<i>I'll Give You the Sun</i>
Autor	Jandy Nelson
Vydavatelství	Dial Books For Young Readers
Rok vydání	2014
Vydání	1.
Cílový text	
Název	<i>Dám ti slunce</i>
Překladatel	Veronika Volhejnová
Vydavatelství	CooBoo
Rok vydání	2016

Vydání	1.
Přímý překlad	ano

Tabulka 6 Metadata – Nebe (zdroj: vedoucí práce, vlastní úprava)

METADATA	
Výchozí text	
Název	<i>The Sky Is Everywhere</i>
Autor	Jandy Nelson
Vydavatelství	Dial Books
Rok vydání	2010
Vydání	1.
Cílový text	
Název	<i>Nebe je všude</i>
Překladatel	Veronika Volhejnová
Vydavatelství	CooBoo
Rok vydání	2015
Vydání	1.
Přímý překlad	ano

Tabulka 7 Komparativní analýza celého textu – Hvězdy (zdroj: vedoucí práce, vlastní úprava)

KOMPARATIVNÍ ANALÝZA: CELÝ TEXT	
Formální indikátory	POČET
Délka VT (slova)	66 057
Délka CT (slova)	58 942
Poměr VT/CT: délka textu (slova)	1,121
Délka VT (znaky s mezerami)	356 519
Délka CT (znaky)	345 492
Poměr VT/CT: délka textu (znaky)	1,032
Délka VT (odstavce)	2 381
Délka CT (odstavce)	2 312
Poměr VT/CT: počet odstavců	1,030
Významové indikátory	A/N

Posuny v	hlavním názvu	<i>The Fault in Our Stars</i> <i>Hvězdy nám nepřály</i>	A
	názvech kapitol	<i>CHAPTER ONE</i> <i>PRVNÍ KAPITOLA</i>	A
	názvech podkapitol		-
	grafických prostředcích		N
Vlastní jména, přezdívky	beze změny	<i>Jackie = Jackie</i> <i>Hazel Grace = Hazel Grace</i> <i>Lidewij = Lidewij</i>	A
	nutné změny	<i>Hazel Grace Lancaster = Hazel Grace Lancasterová</i> <i>Lidewij Vliegenthart = [Lidewij] Vliegenthartová</i> <i>Augustus Waters (Gus) = Augusta Waterse (Guse)</i> <i>Peter Van Houten = Petera Van Houtena</i> <i>Anna = Anně</i>	A
	větší změny	<i>Caroline Mathers = Carolina Mathersová</i> <i>Monica = Monika</i> <i>Patrick = Patrik</i> <i>Isaac = Izák</i> <i>Kaitlyn = Kaitlin</i>	A
	domestikace	<i>Dutch Tulip Man = Fanfán Tulipán</i>	A
Jednotky měření	výpůjčka		N
	přizpůsobení CJ	<i>wind blew one hundred and fifty miles an hour = fouká vítr rychlostí dvě stě padesát kilometrů za hodinu</i>	A

		<i>twenty thousand feet = šest kilometrů nad mraky</i> <i>anything liquid over three ounces = tekutinu nad sto mililitrů</i> <i>a few pounds = několik kilo</i> <i>ten-yard head start = deset metrů náskok</i> <i>inch after inch = centimetr po centimetru</i>	
	jiné (generalizace, vynechání)	<i>a pint of orange juice = pomerančový džus</i>	A
Měnové jednotky	výpůjčka	<i>fourteen dollars = čtrnáct dolarů</i> <i>five-euro note = pětieurovku</i>	A
	přizpůsobení CJ		N
	jiné (generalizace, vynechání)		N

Tabulka 8 Komparativní analýza celého textu – Slunce (zdroj: vedoucí práce, vlastní úprava)

KOMPARATIVNÍ ANALÝZA: CELÝ TEXT	
Formální indikátory	POČET
Délka VT (slova)	109 536
Délka CT (slova TT)	98 211
Poměr VT/CT: délka textu (slova)	1,115
Délka VT (znaky)	578 587
Délka CT (znaky)	555 173
Poměr VT/CT: délka textu (znaky)	1,042
Délka VT (odstavce)	3 139
Délka CT (odstavce)	3 110
Poměr VT/CT: počet odstavců	1,009
Významové indikátory	A/N

Posuny v	hlavním názvu	<i>I'll Give You the Sun = Dám ti slunce</i>	N
	názvech kapitol	<i>INVISIBLE MUSEUM = NEVIDITELNÉ MUZEUM</i> <i>HISTORY OF LUCK = HISTORIE ŠTĚSTÍ</i>	N
	názvech podkapitol	<i>Noah, Age 13 = Noah, 13 let</i>	N
	grafických prostředcích		N
Vlastní jména, přezdívky	beze změny	<i>Brooke = Brooke</i> <i>Courtney = Courtney</i> <i>Jude Sweetwine = Jude Sweetwineová</i>	A
	nutné změny	<i>Jude Sweetwine = Jude Sweetwineová</i> <i>Noah =Noahovi</i> <i>Benjamin = Benjamine</i> <i>Dianna Sweetwineová = Dianna Sweetwineová</i> <i>Guillermo Garcia = Guillermu Garcíovi</i> <i>Oscar Ralph = Oscarovi Ralphovi</i> <i>Brian Connelly = Brianu Connellymu</i> <i>Zephyr = Zephyrovi</i> <i>Sophia = Sophii</i> <i>Sandy = Sandymu</i>	A
	větší změny	<i>Franklyn Fry = Franklin Fry</i> <i>Guillermo Garcia =</i>	

		<i>Guillermo García</i>	
	domestikace	<i>the English guy = Angličan</i> <i>The Ax = Sekera</i> <i>Prophet = Prorok</i> <i>Bubble = Bublina</i> <i>Big Foot = Yeti</i>	A
Jednotky měření	výpůjčka	<i>the pint of gin = pinta ginu</i>	A
	přizpůsobení CJ	<i>200 miles per hour =</i> <i>300 kilometrů za hodinu</i> <i>-328 Fahrenheit to 303</i> <i>Fahrenheit = od -273 do 150</i> <i>stupňů Celsia</i> <i>eight feet = dvou a půl</i> <i>metrech</i> <i>twelve feet tall = čtyři metry</i> <i>vysoký</i> <i>thirteen pounds = třináct</i> <i>kilo</i> <i>seventy-five pounds =</i> <i>pětatřicet kilo</i> <i>yards away from Mom =</i> <i>pár metrů od mámy</i> <i>just yards away = jen pár</i> <i>metrů</i> <i>over three inches = skoro o</i> <i>deset centimetrů</i>	A
	jiné (generalizace, vynechání)	<i>a few feet away = kousek</i> <i>ode mě</i>	A
Měnové jednotky	výpůjčka	<i>ten dollars = deset dolarů</i> <i>twenty-dollar bill =</i> <i>dvacetidolarovku</i>	A
	přizpůsobení CJ		N
	jiné (generalizace,		N

	vynechání)		

Tabulka 9 Komparativní analýza celého textu – Nebe (zdroj: vedoucí práce, vlastní úprava)

KOMPARATIVNÍ ANALÝZA: CELÝ TEXT			
Formální indikátory			POČET
Délka VT (slova)			69 370
Délka CT (slova TT)			61 425
Poměr VT/CT: délka textu (slova)			1,129
Délka VT (znaky)			366 467
Délka CT (znaky)			348 689
Poměr VT/CT: délka textu (znaky)			1,051
Délka VT (odstavce)			2 560
Délka CT (odstavce)			2 522
Poměr VT/CT: počet odstavců			1,015
Významové indikátory			A/N
Posuny v	hlavním názvu	<i>The Sky Is Everywhere</i> <i>Nebe je všude</i>	N
	názvech kapitol		N
	názvech podkapitol		-
	grafické prostředcích		N
Vlastní jména, přezdívky	beze změny	<i>Sarah = Sarah</i> <i>Bailey Walker = Bailey Walkerová</i> <i>Rachel Brazile = Rachel Brazileová</i>	A
	nutné změny	<i>Lennie Walker = Lennie Walkerová</i> <i>Bailey Walker = Bailey Walkerová</i> <i>Rachel Brazile = Rachel</i>	A

		<i>Brazileová</i> <i>Joe Fontaine = Joea Fontainea</i> <i>Toby Shaw = Tobyho Shawa</i>	
	větší změny	<i>Genevieve = Geneviera</i> <i>Dorothy = Dorotka</i>	
	domestikace	<i>Gram = Bábi</i> <i>Uncle Big = strejda Velikán</i> <i>sweat pea = hrášek</i> <i>Tulip = Tulipán</i> <i>Begonia = Begonie</i> <i>Poppy = Mák</i> <i>Electricity = Elekřina</i> <i>Magic Bus = Kouzelný autobus</i> <i>The Maestro = Maestra</i>	A
Jednotky měření	výpůjčka	<i>within a mile radius = v okruhu jedné mile</i>	A
	přizpůsobení CJ	<i>across miles = přes kilometry</i> <i>ten-mile radius = v okruhu deseti kilometrů</i> <i>three feet = metr</i> <i>thirty feet = deset metrů</i> <i>few yards away = pár metrů od nás</i> <i>inches from mine = pár centimetrů ode mě</i>	A
	jiné (generalizace, vynechání)		N
Měnové jednotky	výpůjčka	<i>dollar = dolarů</i>	A
	přizpůsobení CJ		N
	jiné (generalizace,		N

	vynechání)		

Tabulka 10 Formální indikátory komparativní analýzy 10% vzorků (zdroj: vedoucí práce, vlastní úprava)

KOMPARATIVNÍ ANALÝZA: 10% VZOREK			
Formální indikátory	Hvězdy	Slunce	Nebe
Délka VT (slova)	6 447	10 832	6 802
Délka CT (slova)	5 831	9 765	6 203
Poměr VT/CT: délka textu (slova)	1,11	1,109	1,097
Délka VT (znaky)	35 679	57 934	36 890
Délka CT (znaky)	34 757	55 662	35 551
Poměr VT/CT: délka textu (znaky)	1,027	1,041	1,038
Délka VT (odstavce)	219	324	207
Délka CT (odstavce)	220	320	207
Poměr VT/CT: počet odstavců	0,995	1,013	1

Tabulka 11 Ostatní indikátory komparativní analýzy 10% vzorků (zdroj: vedoucí práce, vlastní úprava)

Indikátor	Hvězdy		Slunce		Nebe	
	AH	RH	AH	RH	AH	RH
Hranice odstavců						
celkový počet změn	6	10,29	10	10,24	8	12,90
spojené odstavce	1	1,71	7	7,17	4	6,45
rozdělené odstavce	5	8,57	3	3,07	4	6,45
Hranice vět						
celkový počet změn	30	51,45	48	49,16	39	62,87
spojené věty	7	12,00	15	15,36	2	3,22
rozdělené věty	23	39,44	33	33,79	37	59,65
Kurzíva						
celkový počet změn	13	22,29	27	27,65	11	17,73
přidaná kurzíva	0	0,00	5	5,12	2	3,22
ubraná kurzíva	13	22,29	22	22,53	9	14,51
Interpunkční znaménka						
celkový počet změn	26	44,59	47	48,13	29	46,75

přidáno znaménko	5	8,57	1	1,02	5	8,06
ubráno	0	0,00	2	2,05	1	1,61
? → ...	0	0,00	1	1,02	0	0,00
? → .	1	1,71	5	5,12	5	8,06
? → ,	1	1,71	0	0,00	0	0,00
? → !	0	0,00	1	1,02	0	0,00
. → ...	0	0,00	2	2,05	0	0,00
. → ?	3	5,14	5	5,12	0	0,00
. → !	0	0,00	3	3,07	1	1,61
! → .	0	0,00	1	1,02	3	4,84
! → ,	0	0,00	1	1,02	0	0,00
! → ?	1	1,71	2	2,05	1	1,61
– → .	0	0,00	1	1,02	0	0,00
– → ...	0	0,00	5	5,12	0	0,00
– → ,	0	0,00	5	5,12	0	0,00
: → !	0	0,00	1	1,02	0	0,00
: → ,	0	0,00	1	1,02	0	0,00
: → –	1	1,71	2	2,05	1	1,61
, → ;	3	5,14	0	0,00	1	1,61
, → !	1	1,71	0	0,00	0	0,00
, → ?	1	1,71	1	1,02	1	1,61
, → –	3	5,14	4	4,10	6	9,67
, → ...	1	1,71	0	0,00	0	0,00
... → .	0	0,00	3	3,07	4	6,45
; → ,	3	5,14	0	0,00	0	0,00
/ → ()	1	1,71	0	0,00	0	0,00
() → –	1	1,71	0	0,00	0	0,00
Překlad uvozujícího slovesa say						
zachováno	20	34,30	45	46,08	24	38,69
jiné	11	18,86	4	4,10	3	4,84
komunikativní sloveso	36	61,74	24	24,58	11	17,73
<i>dodat</i>	1	1,71	1	1,02	0	0,00
<i>křiknout</i>	0	0,00	1	1,02	0	0,00
<i>naléhat</i>	0	0,00	0	0,00	1	1,61
<i>navrhnout</i>	0	0,00	1	1,02	0	0,00

<i>odseknout</i>	0	0,00	1	1,02	0	0,00
<i>odmítnout</i>	1	1,71	0	0,00	0	0,00
<i>odpovědět</i>	7	12,00	2	2,05	0	0,00
<i>oslovit</i>	1	1,71	1	1,02	0	0,00
<i>ozvat se</i>	1	1,71	0	0,00	0	0,00
<i>podotknout</i>	6	10,29	2	2,05	0	0,00
<i>pokračovat</i>	0	0,00	0	0,00	1	1,61
<i>prohlásit</i>	8	13,72	5	5,12	6	9,67
<i>připustit</i>	1	1,71	0	0,00	0	0,00
<i>slíbit</i>	1	1,71	0	0,00	0	0,00
<i>škemrat</i>	0	0,00	1	1,02	0	0,00
<i>trvat</i>	0	0,00	0	0,00	1	1,61
<i>vysvětlit</i>	2	3,43	1	1,02	1	1,61
<i>vyzvat</i>	1	1,71	0	0,00	0	0,00
<i>začít</i>	2	3,43	1	1,02	0	0,00
<i>zavolat</i>	1	1,71	0	0,00	0	0,00
<i>zeptat se/ptát se</i>	2	3,43	6	6,14	1	1,61
<i>zopakovat/opakovat</i>	1	1,71	1	1,02	0	0,00
jiné	11	18,86	4	4,10	3	4,84
Příznakovost						
větší míra	4	6,86	6	6,14	3	4,84
menší míra	11	18,86	11	11,26	10	16,12
Reálie						
výpůjčka	4	6,86	6	6,14	6	9,67
výpůjčka + vysvětlení (klasifikátor)	1	1,71	0	0,00	0	0,00
překlad	2	3,43	8	8,19	5	8,06
jiné (generalizace, vynechání, ...)	4	6,86	5	5,12	7	11,28
Další postupy						
redukce	15	25,72	22	22,53	12	19,35
amplifikace/explicitace	10	17,15	28	28,67	4	6,45
modulace	4	6,86	9	9,22	2	3,22
generalizace	3	5,14	3	3,07	1	1,61
substituce	1	1,71	6	6,14	1	1,61

Summary

The topic of this thesis is a style of a translator. Only little attention has been paid to this concept, mainly on the international level. The first chapter therefore outlines how various translatoologists perceive this term with the emphasis on Baker's and Saldanha's approach.

According to these sources, the translator style can be defined as a consistent pattern across all linguistic levels regardless of the source text. The translator's motivation for these choices and their socio-cultural background must be taken into account as well.

The aim of this thesis is to explore the translation strategies of a respected Czech translator Veronika Volhejnová, generalize them, try to find a pattern between them, take into account her socio-cultural background and then either confirm or refute the existence of the translator style.

Even though Volhejnová translates a wide range of book genres, for this analysis, three books belonging to the genre of young adult were used—namely *The Fault in Our Stars* by John Green and *I'll Give You the Sun* and *The Sky Is Everywhere* by Jandy Nelson. Both authors are contemporary American writers and the books share some common themes which are characteristic of the whole genre—for example finding one's identity, love, death or the importance of art. The genre as well as the books and the authors are introduced in greater detail in the second chapter.

To achieve the aim of the thesis, a comparative analysis of the whole text and of the 10% sample was done, with the focus on both formal and meaning indicators. The following results were gathered.

All translated texts are shorter in terms of number of words, characters and paragraphs.

The names are mostly borrowed and assimilated to the syntactic and morphological rules of the Czech language. Domestication is used only when translating nicknames.

A target culture analogy is used when translating measurement units—on the other hand, borrowing is applied to the translation of monetary units.

The most significant changes are evident at paragraph boundaries. It is obvious that the translator seeks to help the reader by segmenting the text into relatively more logical units.

The emphatic italics is often removed and substituted by different means that are not available in English.

Another significant category is formed by punctuation, with the dash being the most prevalent feature.

As for translating the verb of communication *say*, no consistent strategy was observed.

Reduction is the most frequently used method, followed by amplification.

Although not being the main categories, the transfer of expressive vocabulary and culture specific items is still vital for identifying Volhejnová's translator style. Marked words are often substituted by unmarked vocabulary but the overall level of informality remains more or less the same as Volhejnová uses means connected with the nature of Czech language. Even though each category demonstrates Volhejnová's apparent effort to facilitate reading, she uses original geographical and local names without any explanation.

As the numbers suggest, there is a consistent pattern across all main categories in the individual books as well as across all three books. The differences between the three books appear in the individual subcategories.

The young adult literature bridges the gap between childhood and adulthood which means there is a wide range of readers. The choices made by Volhejnová suggest that she perceives this genre as intended more for children which is logical since she is used to translating purely children's books. The only category devoid of this tendency is the translation of culture specific items.

On the other hand, Volhejnová's favourite genre to translate is thrillers which do not normally contain the same amount of figurative language typical of YA books and therefore do not necessarily require the same amount of creativity which explains Volhejnová's inclination to nivelisation.

In order to confirm that all these strategies can truly be defined as a translator style and not as a style of translation in general, a broader analysis would have to be conducted—either covering a different genre as well or comparing translations of the analysed books by different translators.

Zdroje

Primární literatura

GREEN, John, 2012. 1st edition. *The Fault in Our Stars*. New York: Penguin Books. ISBN 978-0-14-242417-9.

GREEN, John, 2013. *The Fault in Our Stars*. New York: Penguin Books. ISBN 978-0-141-34565-9.

GREEN, John, 2013. *Hvězdy nám nepřály*. Přeložila Veronika VOLHEJNOVÁ. Praha: Knižní klub. ISBN 978-80-242-3821-0.

NELSON, Jandy, 2010. 1st edition. *The Sky Is Everywhere*. New York: Dial Books. ISBN 978-0-8037-3495-1.

NELSON, Jandy, 2015. *The Sky Is Everywhere*. London: Walker Books. ISBN 978-1-4063-5438-6.

NELSON, Jandy, 2015. *Nebe je všude*. Přeložila Veronika VOLHEJNOVÁ. Praha: Cooboo. ISBN 978-80-7447-773-7.

NELSON, Jandy, 2014. 1st edition. *I'll Give You the Sun*. New York: Dial Books. ISBN 978-0-8037-3496-8.

NELSON, Jandy, 2015. *I'll Give You the Sun*. London: Walker Books. ISBN 978-1-4063-2649-9.

NELSON, Jandy, 2016. *Dám ti slunce*. Přeložila Veronika VOLHEJNOVÁ. Praha: Cooboo. ISBN 978-80-7544-055-6.

Sekundární literatura

ACUNA, Kirsten, 2014. Why 'The Fault In Our Stars' Author Wrote A Fictional Book About Cancer. In: *Business Insider* [online]. 10. 6. [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <https://www.businessinsider.com/why-john-green-wrote-the-fault-in-our-stars-2014-6>.

BAKER, Mona, 2000. Towards a methodology for investigating the style of a literary translator. *Target. International Journal of Translation Studies*. 12(2), s. 241-266. ISSN 0924-1884.

CORBETT, Sue, 2014. Q & A with Jandy Nelson. In: *Publishers Weekly* [online]. 14. 8. [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/childrens/childrens-authors/article/63657-q-a-with-jandy-nelson.html>.

FERENČÍK, Ján, 1982. *Kontexty prekladu*. Bratislava: Slovenský spisovateľ. Horizonty (Slovenský spisovateľ).

GLASGOW, Jacquelin N, 2001. Teaching Social Justice through Young Adult Literature. *The English Journal*. 90(6), s. 54–61. ISSN 0013-8274.

HOPKINSON, Chris, 2008. *Shifts of Explicitness in Translation: a Czech-English Study*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta. ISBN 978-80-7368-530-0.

HORÁKOVÁ, Kateřina, 2017. *Žánrové tendence young adult literatury z hlediska romance*. Praha. Bakalářská práce. Univerzita Karlova.

I'll Give You the Sun (Nelson). In: *LitLovers* [online]. [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://www.litlovers.com/reading-guides/15-young-adult-fiction/10152-ill-give-you-sun-nelson?start=1>.

I'll Give You the Sun, ©2020. *Jandy Nelson* [online]. [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <https://jandynelson.com/books/ill-give-you-the-sun/>.

Jandy Nelson, ©2008. *Walker* [online]. [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <http://www.walker.co.uk/contributors/Jandy-Nelson-9015.aspx>.

John Green, ©2019. *Famous Authors* [online]. [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <https://www.famousauthors.org/john-green>.

KNITTLOVÁ, Dagmar, Bronislava GRÝGOVÁ a Jitka ZEHNALOVÁ, 2010. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. ISBN 978-80-244-2428-6.

KOSS, Melanie D, 2009. Young Adult Novels with Multiple Narrative Perspectives: The Changing Nature of YA Literature. *ALAN v36n3* [online]. 36(3) [cit. 24. 2. 2020]. Dostupné z: <https://doi.org/10.21061/alan.v36i3.a.9>.

LEVÝ, Jiří, 2012. *Umění překladu*. 4., upr. vyd. Praha: Apostrof. ISBN 978-80-87561-15-7.

MOSS, Caroline, 2014. Why 'The Fault In Our Stars' Author Wrote A Fictional Book About Cancer. In: *Business Insider* [online]. 8. 6. [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <https://www.businessinsider.com/esther-earl-inspired-the-fault-in-our-stars-2014-6>.

MUSILOVÁ, Markéta, 2017. Volhejnová, Veronika. In: *ILiteratura* [online]. 21. 12. [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/39223/volhejnova-veronika>.

Obec překladatelů, ©2016–2020. Volhejnová Veronika. In: *Obec překladatelů* [online]. [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <http://databaze.obecprekladatelu.cz/databaze/V/VolhejnovaVeronika.htm>.

Oxford University Press, ©2020. Lexico.com. [online]. Dostupné z: <https://www.lexico.com/>.

POPOVIČ, Anton, 1975. *Teória umeleckého prekladu: aspekty textu a literárnej metakomunikácie*. 2. preprac. a rozšír. vyd. Bratislava: Tatran.

SALDANHA, Gabriela, 2011. Translator Style. *The Translator* [online]. 17(1), 25–50 [cit. 2020-02-26]. DOI: 10.1080/13556509.2011.10799478. ISSN 1355-6509. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13556509.2011.10799478>.

STRICKLAND, Ashley, 2013. A Brief History of Young Adult Literature. In: *CNN* [online]. 15. 4. 2015 [cit. 24. 2. 2020]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2013/10/15/living/young-adult-fiction-evolution/>.

TAMAKI, Jillian, 2019. Why John Green Likes Writing for Teenagers. In: *The New York Times* [online]. 10. 10. [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2019/10/10/books/review/john-green-by-the-book-interview.html>.

TILCER, Roman, 2018. Tváře překladu 10: VERONIKA VOLHEJNOVÁ. In: *Časopis XB-1* [online]. 28. 2. [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <http://www.casopisxb1.cz/aktuality/tvare-veronika-volhejnova/>.

Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky, ©2008–2020. *Internetová jazyková příručka* [online]. Praha: Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky, [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/>.

WALSH, Adele, 2010. INTERVIEW - JANDY NELSON (THE SKY IS EVERYWHERE). In: *Persnickety Snark* [online]. 10. 3. [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <http://www.persnicketySnark.com/p/media.html>.

Seznam tabulek a grafů

Grafy

Graf 1 Překlad jmen a přezdívek (AH)

Graf 2 Překlad jmen a přezdívek (RH)

Graf 3 Překlad jednotek měření (AH)

Graf 4 Překlad jednotek měření (RH)

Graf 5 Hranice odstavců (AH)

Graf 6 Hranice odstavců (RH)

Graf 7 Hranice vět (AH)

Graf 8 Hranice vět (RH)

Graf 9 Kurzíva (AH)

Tabulky

Tabulka 1 Vzor komparativní analýzy celého textu (zdroj: vedoucí práce, vlastní úprava)

Tabulka 2 Vzor formálních indikátorů komparativní analýzy 10% vzorků (zdroj: vedoucí práce, vlastní úprava)

Tabulka 3 Vzor ostatních indikátorů komparativní analýzy 10% vzorků (zdroj: vedoucí práce, vlastní úprava)

Tabulka 4 Metadata – Hvězdy (zdroj: vedoucí práce, vlastní úprava)

Tabulka 5 Metadata – Slunce (zdroj: vedoucí práce, vlastní úprava)

Tabulka 6 Metadata – Nebe (zdroj: vedoucí práce, vlastní úprava)

Tabulka 7 Komparativní analýza celého textu – Hvězdy (zdroj: vedoucí práce, vlastní úprava)

Tabulka 8 Komparativní analýza celého textu – Slunce (zdroj: vedoucí práce, vlastní úprava)

Tabulka 9 Komparativní analýza celého textu – Nebe (zdroj: vedoucí práce, vlastní úprava)

Tabulka 10 Formální indikátory komparativní analýzy 10% vzorků (zdroj: vedoucí práce, vlastní úprava)

Tabulka 11 Ostatní indikátory komparativní analýzy 10% vzorků (zdroj: vedoucí práce, vlastní úprava)